

REGION
Sjælland

- vi er til for dig

Rapport:

Råstofgrave, biodiversitet & ESG-rapportering

Dokumentation af biodiversiteten (ESRS E4) i aktive råstofgrave

Denne rapport er en hjælp til råstofvindere, der skal i gang med at udarbejde en ESG-rapport. Den viser, hvordan de kan rapportere om biodiversitet i overensstemmelse med EU's frivillige krav for SMV'er og indeholder redskaber og metoder til ESRS E4-området biodiversitet og økosystemer.

En del af projektet Sammen om biodiversitet i råstofgrave

Hvert år er omkring 100 nye hektar råstofgrave på Sjælland færdigudnyttede. Der er et stort potentiale for at give pladsen tilbage til naturen ved at udnytte de særlige naturpotentialer som råstofgrave tilbyder i form af næringsfattige arealer. Region Sjælland har i projektet fokus på at fremme biodiversitet, som del af både FN's og EU's målsætninger. Det følger desuden Region Sjællands råstofplan, som foreskriver, at gravearealer skal efterbehandles til naturformål med henblik på at beskytte grundvandet og fremme rekreative aktiviteter.

Indvindingsvirksomheder kan medvirke til dette arbejde ved at igangsætte biodiversitetsindsatser i de aktive grusgrave, og derigennem sikre grundlaget for udbredelsen af danske arter i den sjællandske geografi.

Nye krav om afrapportering til ESG på biodiversitet er en særlig anledning til at igangsætte arbejdet med biodiversitet. Denne rapport er en håndsrækning til mindre indvindingsvirksomheder som gerne vil anvende ESG som et strategisk afsæt for en bæredygtig indsats, og indeholder eksempler på konkrete afrapporterings metoder og greb.

Projektperiode fra november til 20. december 2024

Forfattere

Anette Kalle Larsen, Bureau P og Region Sjælland

Billeder

Stenlille grusgrav og Lynghøjsøerne i Roskilde

Finansiering

Rapporten er finansieret af Region Sjællands projekt 'Sammen om biodiversitet i råstofgrave'.

Indholdsfortegnelse

<i>Indledning</i>	3
<i>Opsummering</i>	5
<i>DEL 1 – Baggrund: naturen & råstofgrave</i>	6
1) <i>Råstofindvinding</i>	7
2) <i>Biodiversitet</i>	8
3) <i>Biodiversiteten i danske råstofgrave</i>	9
<i>DEL 2 – ESG-rapporting</i>	11
4) <i>EU-direktivet og ESG-rapportering</i>	12
5) <i>CSRD-rapportering om biodiversitet</i>	14
6) <i>Frivillige krav om ESG-rapportering for SMV'er</i>	17
<i>DEL 3 – Dokumentation</i>	23
7) <i>Dokumentation fra de danske råstofgrave</i>	24
BIODIVERSITETS BASELINE	24
BIODIVERSITETEN I AKTIVE RÅSTOFGRAVE	26
BIODIVERSITETEN EFTER AFSLUTTET INDVINDING	33
<i>DEL 4 – anbefalinger</i>	34
8) <i>Rapportering om biodiversitet/ KPI'er</i>	35
9) <i>Kompetencer til at komme i gang</i>	38
<i>Litteraturliste</i>	40
<i>Bilag 1 - EU-taksonomi & dbt. væsentlighedsanalyse</i>	42
<i>Bilag 2 - Konkrete eksempler</i>	43
<i>Bilag 3 - Begrebsafklaring</i>	45

Indledning

Vi står i den situation i dag, at biodiversiteten er i kraftig tilbagegang og arter bliver udryddet. Mangfoldigheden af livet på jorden - planter, dyr, insekter og deres levesteder -, er afgørende for en sund planet, hvor de kommende generationer også kan leve. Derfor er der brug for handling.

Hvorfor råstofgrave er interessante her

Når vi læser om grusgrave i medierne skyldes det ofte konflikter, og der er langt mellem de gode nyheder om, hvordan aktive grusgrave rent faktisk er spækket med biodiversitet i kraft af deres næringsfattige arealer og daglige indvindingsaktiviteter. Nærværende rapport tager udgangspunkt i det sidste faktum og kommer både med forslag til konkret handling og konkrete anbefalinger.

For der er ingen tvivl om, at råstofindvinding ændrer på den natur, de økosystemer og den biodiversitet, den foregår i, og derfor er det helt centralt, at råstofgrave får dokumenteret, hvordan denne forandring er til det bedre.

”I råstofgravene finder vi en jomfruelig mineraljord uden en eksisterende pulje af plantefrø og kvælstof. Derved skabes plads for en langsom naturlig succession af planter og mosser, hvor små blomsterplanter trives. I kombinationen med rigelige forekomster af varmt sand, sten og grus bliver råstofgravene til et attraktivt levested for et mylder af varmeelskende insekter samt masser af krybdyr, som tillige sætter stor pris på det kuperede terræn, som råstofgravene tilbyder.”¹

Aktive grusgrave har et stort potentiale for at fremme og beskytte vores biodiversitet. Denne rapport sætter fokus på, hvordan råstofbranchens dokumentation af biodiversitet og økosystemer kan bruges som et forretningsmæssigt element i råstofindvinders ESG-rapportering. Der vil blive zoomet ind på, hvordan råstofgrave i det danske landskab kan berige, beskytte og fremme den biodiversitet, som er under pres andre steder. Den er udarbejdet som et lavpraktisk dokument, som enhver råstofindvinder kan tage i hånden og helt konkret omsætte til aktiv handling med det samme.

Fordele af biodiversitetsdokumentation

Dokumentation af biodiversitet og økosystemer er ét område ud af 12 i alt i den ESG-rapportering, som udspringer af EU-direktivet CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) er ikke forpligtede til at udarbejde denne ESG-rapportering, men som del af de store virksomheders værdikæder kan de indirekte blive mødt af rapporteringskrav.

Der er også en række strategiske fordele ved ESG-rapportering. Dels signalerer en veldokumenteret ESG-rapport, at virksomheden handler ansvarligt og har styr på egne processer, hvilket kan øge de finansielle muligheder og blive en konkurrencemæssig fordel. Dels fremmer arbejdet med ESG-data egen risikostyring og styrker markedspositionen, idet mange SMV'er er underleverandører til og en del af værdikæden hos de store virksomheder, som er forpligtede til at udarbejde ESG-rapporter.

Desuden kan eventuel manglende beskyttelse af biodiversiteten sammen med forringelser af økosystemer få finansiell betydning for pågældende råstofindvinder i form af svækket omdømme og i sidste ende værditab.

¹ Olsen, Kent og Morten DD Hansen (2011), ”Råstofgrave er refugier med stor biodiversitet”, Biodiversitetssymposium, Aarhus Universitet: <https://pure.au.dk/portal/da/publications/råstofgrave-er-refugier-med-stor-biodiversitet> (tilgået nov.2024)

Råstofgrave sætter også negative ESG-aftryk

Nærværende rapport har fokus på positive påvirkninger fra danske råstofgrave uden på nogen måde at underkende, at råstofgrave også afsætter negative ESG-aftryk, eksempelvis:

- Til råstofindvindingen anvendes maskiner og køretøjer, der ofte er dieseldrevne/ baseret på fossile brændstoffer og dermed sætter et stort CO₂-aftryk (negativ påvirkning på E'et, Environment).
- Naboer og lokale områder kan påvirkes af støj, lys og støv fra råstofindvindingen, hvis denne eksempelvis kommer for tæt på boligområder (negativ påvirkning er S'et, Social).
- Det er jomfruelige, ikke-fornybare materialer, der indvindes (negativ påvirkning på E'et, Environment).

Der vil ikke blive arbejdet i dybden med disse, men det er områder, som grusgravsindvindere vil skulle håndtere i deres samlede ESG-rapport².

Målgruppen

Målgruppen er små og mellemstore råstofindvindere/ lodsejere, som ikke er direkte underlagt EU-direktivets krav om ESG-rapportering, men som kan være en del af værdikæden til de store virksomheder, som skal rapportere. Der tages derfor udgangspunkt i EFRAG's frivillige standarder for SMV'er, som suppleres med udvalgte dele af den rapportering om biodiversitet og økosystemer (ESRS E4) indeholder.

Rapporten fokuserer på aktive grusgrave og ikke efterbehandlede færdiggravede indvindingsarealer.

God læselyst!

² Læs mere om ESG-rapportering i Erhvervsstyrelsens Virksomhedsguide: <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/esg-og-baeredygtighedsrapportering/bc8cdec4-4678-4c58-8038-3a5309d51f14/> (tilgået 17.12.2024)

Opsummering

I nærværende rapport præsenteres metoder som kan bruges til at dokumentere råstofgraves påvirkning af biodiversiteten i den natur, hvor de arbejder. De er udarbejdet med udgangspunkt i de krav til biodiversitetsrapportering, som er en del af EU's bæredygtighedsdirektiv om ESG-rapportering.

Formålet er at sætte råstofindvindere i stand til at måle på og dokumentere om hvordan de arbejder strategisk med at fremme biodiversiteten.

Rapportens fire hoveddele:

Del 1 – Baggrund: Naturen & råstofgrave

Råstofindvinding foregår over hele landet med en koncentration i Jylland og det midtsjællandske. Vores biodiversitet er udfordret med flere og flere udviklingstruede og sårbare arter og områder. Udgangspunktet for at fremme og beskytte biodiversitet i de danske råstofgrave er til stede.

Del 2 – ESG-rapportering

EU's bæredygtighedsdirektiv, CSRD, sætter krav om ESG-rapportering hos de store virksomheder, men disse krav er også relevante for små og mellemstore virksomheder, blandt andet fordi de er en del af de stores værdikæder. ESG-rapportering indeholder krav om biodiversitetsrapportering. Små og mellemstore virksomheder kan tage udgangspunkt i den frivillige standard for SMV'er i forhold til at rapportere om arealanvendelse på biodiversitetsområdet.

Del 3 – Dokumentation af biodiversitet

Dokumentation af hvordan råstofgrave kan fremme og beskytte biodiversiteten kan tage udgangspunkt i afbødningshierarkiets trin: undgå, minimere, genoprette, neutralisere og berige biodiversiteten. I forlængelse heraf er det også centralt at afdække områdets biodiversitets baseline, områdets natur/arealforekomster samt artsrigdom og artshyppighed.

Del 4 – anbefalinger

Anbefalinger til at anvende KPI'er (nøgletal), der er compliant med ESG-rapporteringskravene for at dokumentere hvordan råstofindvinderen fremmer og beskytter biodiversiteten. Anbefalinger til de nødvendige kompetencer for at komme i gang med opgaven.

DEL 1 – Baggrund: naturen & råstofgrave

Råstofindvinding & biodiversitet

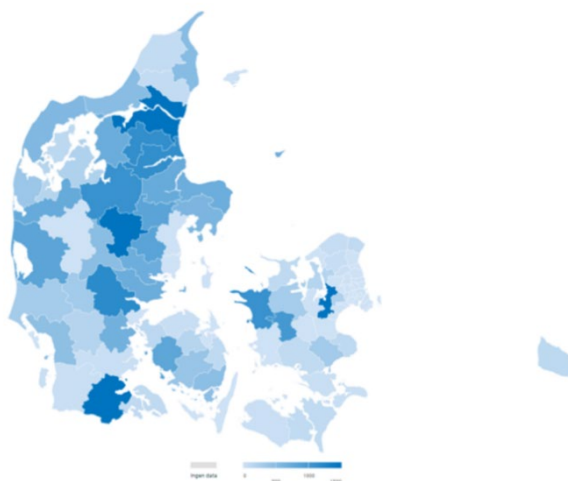

1) Råstofindvinding

Danmark er rig på råstoffer i form af sten, grus, sand, ler og kalk, som blev ført hertil som aflejringer under den sidste istid. Samfundet bruger disse råstoffer til at etablere og vedligeholde infrastruktur (veje, broer, havne), til bygge- og anlægsprojekter, til dræn, LAR-løsninger mv., ligesom ethvert solidt fundament under eksempelvis vindmølleparker er etableret på bærelag, bundsikring og beton. I 2021 forbrugte vi knap 36 mio. m³ råstoffer, og dette tal forventes at stige til knap 40 mio. m³ i 2040.³ Hver dansker bruger årligt det der svarer til 24,5 ton sten og grus til alle disse anlægs- og byggeprojekter – både private og offentlige.⁴ Derfor har samfundet i høj grad brug for råstofindvindingsvirksomheder.

Figur 1⁵ viser fordelingen af råstofindvindingssteder fordelt på kommuner. De er spredt over hele landet, dog med en overvægt i Jylland samt det midtsjællandske. Råstofgrave er en udbredt og efterhånden naturlig del af det danske landskab, og derfor er det interessant hvordan de kan være med til at fremme vores trængte biodiversitet.

Figur 1 – Råstofindvindingen fordelt på kommuner

Kilde: Danmarks Statistik, RST01, 2020.

Indvindingen af råstoffer er reguleret i Råstofloven af 1973⁶. Denne har til formål at sikre, at råstofferne udnyttes både bæredygtigt og ansvarligt forstået på den måde, at råstofferne skal anvendes i forhold til deres kvalitet, ligesom jomfruelige råstoffer skal erstattes med genanvendelige materialer, hvor dette er muligt. Disse råstoffer er en ikke-fornybar og en knap ressource, og for at fremme en mere bæredygtig råstofforsyning arbejdes der i branchen med at styrke markedet for genanvendelse af råstoffer.⁷

Råstofindvinding i Danmark skal både tage hensyn til miljøet og de berørte lokalsamfund. Råstofloven stiller krav om, at råstofvindere skal minimere deres miljøpåvirkning og gennemføre miljøkonsekvensvurderinger (VVM'er).

³ Rambøll, (2023), "Fremskrivning af Råstofforbruget 2022-2024", udarbejdet for Regionernes Videnscenter for Miljø og Ressourcer.

⁴ Eget træk fra Danmarks Statistik: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=44647> (tilgået 28.11.2024)

⁵ Figur fra Danske Regioner: <https://www.regioner.dk/regional-udvikling/miljoe-og-ressourcer/raastoffer/> (tilgået 28.11.2024)

⁶ Råstofloven (1973) <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2017/124> (tilgået 28.11.2024)

⁷ Danske Regioner (2020), "Bæredygtig råstofforsyning for fremtiden".

Miljøhensyn er derfor ikke nyt for hele råstofbranchen, og når der gives indvindingstilladelser, skal indvinderne blandt andet dokumentere, at indvindingen sker i overensstemmelse med både miljø- og samfundsmæssige hensyn. Dette kan f.eks. være begrænsninger i indvindingsområderne og krav om genopretning af naturområder således, at indvindingen øger den natur- og samfundsmæssige værdi.

2) Biodiversitet

Denne rapport fokuserer på, hvordan råstofgrave kan dokumentere den biodiversitet, de beskytter og fremmer, og kræver en definition af hvilken form for biodiversitet der stilles skarpt på.

Høj biodiversitet har en række afledte effekter for både mennesker, samfund og klima såsom CO₂-optag, luftrensning, renere vand, sundhedsfremmende, afstressende effekter, rekreative fordele mv. Disse afledte effekter er værdifulde og er også en del af hele ESG-rapporteringen (fx klimaændringer og socialt ansvar) men er ikke i fokus her.

Hvad indeholder biodiversitet?

Begrebet biodiversitet dækker over økosystemer, artsrigdom i et naturområde samt genetisk diversitet inden for den enkelte art. FN definerer biodiversitet som: "Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer." Med andre ord er biodiversitet alt liv på jordkloden, herunder dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende både på land og i vand."⁸

Biodiversitet er altså et meget overordnet begreb for alle jordens økosystemer. Økosystemer er afgrænsede områder med biodiversitet i kraft af stedets levende organismer: insekter, fugle, planter, svampe, dyr og bakterier. Jorden er et stort økosystem, men eksempler på mere afgrænsede økosystemer kan være en skov, en sø, et moseområde eller lignende, som kan ligge i råstofgrave.

De levende organismer i hvert enkelt økosystem er forskellige og afhænger bl.a. af områdets klima, jordbund og dets nære omgivelser.

Når man vil fremme biodiversiteten, er det netop artsrigdom og -hyppighed, man vil fremme – i modsætning til en monokultur, som opstår fx på dyrkede marker og i skovplantager.

Den aktuelle biodiversitetskrise

Ekspert vurderer, at biodiversiteten er under pres i så stort et omfang, at biodiversitetskrisen er større end klimakrisen, idet udryddede arter aldrig vil komme tilbage.

"Faktisk bekymrer biodiversitetskrisen mig på en måde mere end klimakrisen, for hvis det lykkes det globale samfund at få styr på sine drivhusgasudledninger, vil Jordens energibalance, efter tusindvis af år, vende tilbage til »normalen« – det vil sige, at man ikke vil kunne se tegn på menneskelig påvirkning. Men når en art uddør, er den væk for evigt. Jorden vil aldrig kunne komme tilbage til en tilstand, hvor menneskets aktiviteter ikke vil have sat et aftryk på biodiversiteten."⁹

⁸ Miljøstyrelsen: <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturen-i-danmark/biodiversitet/hvad-er-biodiversitet> (tilgået 28.11.2024)

⁹ Richardson, Katherine (2021), "Tabet af biodiversitet bekymrer mig på en måde mere end klimakrisen"

www.information.dk/moti/2021/11/katherine-richardson-tabet-biodiversitet-bekymrer-paa-maade-mere-klimakrisen, Information, 20. nov. 2021

Generelt skyldes presset på biodiversiteten bl.a. mangel på plads. Arealanvendelsen har ændret sig og vi har færre og færre områder med 'fri natur'. I stedet har vi kultiverede arealer, landbrugsområder, byer og infrastruktur – det gælder både globalt og lokalt her i Danmark. Det både forstyrrer og fjerner mange arters naturlige levesteder.

EU's Habitatdirektiv, Naturbeskyttelsesloven og Rødlisten

39 danske dyrearter er vurderet som særligt sårbare og truede, fx flagermus, en række insekter og padder. Arterne fremgår af EU's Habitatdirektiv bilag IV og kaldes bilag IV-arter¹⁰. Arterne er omfattet af en streng beskyttelse med forbud mod forstyrrelse eller ødelæggelse af deres yngle- og rasteområder, ligesom planter ikke må beskæres eller graves op.

Fuglene er ikke en del af Habitatdirektivets bilag IV, men er omfattet af Fuglebeskyttelsesdirektivet og er herved beskyttede. Desuden er der en række fredede arter, ligesom omkring 10 % af Danmarks areal er beskyttet gennem Naturbeskyttelseslovens § 3: Søer, moser, enge, heder, overdrev og vandløb.¹¹

Aarhus Universitets Rødliste er en samlet oversigt over, hvor truede ca. 13.900 danske arter er. Resultatet efter første delpublicering af Rødliste 2030 (pr. oktober 2023) er, at 4.635 arter, svarende til 41,3 % af alle vurderede arter, er rødlistede arter og dermed henført til en af kategorierne: *Regionalt uddøde (RE)*, *kritisk truede (CR)*, *truede (EN)*, *sårbare (VU)*, *næsten truede (NT)* eller hvor data er *utilstrækkelig (DD)*.

Dokumentationen fra rødlistevurderingerne viser, at en anseelig del af Danmarks vilde dyr, planter og svampe er i risiko for at uddø.¹²

Af Rødlisten fremgår det desuden, at "de vigtigste levesteder for rødlistede arter er skov og krat samt græsland og hede, mens der også er mange rødlistede arter i mose og eng samt ved kysten."

3) Biodiversiteten i danske råstofgrave

Arealerne på mange råstofvindingssteder rummer de økosystemer og den biodiversitet, som vi har brug for at passe på, herunder bilag IV arter, fredede arter og §3 områder. Dette fremgår af indvindings-tilladelser og VVM-redegørelser.

Nogle råstofvindingsvirksomheder ligger på arealer, hvor der tidligere var aktiv og konventionel landbrugsdrift med marker, som traditionelt er blevet gødet og sprøjtet med pesticider. Ved overgangen til aktiv råstofvindning ophørte anvendelsen af gødning og sprøjtemidler på arealerne automatisk. Dette er i sig selv positivt for en øget biodiversitet.

Vores råstofvindning foretages både over og under vandspejlet. Når der indvindes under vandspejl, vil der ved efterbehandlingen af råstofgraven efterlades større eller mindre søer. Overvågning af vandmiljøet har vist, at søer dannet som følge af råstofgravning er nogle af de mest rene søer, vi har i Danmark.¹³

Dette understreger, at grusgrave kan bidrage til en effektiv grundvandsbeskyttelse og være med til at sikre at vores vandboringer ikke forurenes af nedsivende pesticider.

¹⁰ Miljøstyrelsen: <https://mst.dk/borger/natur-og-fritid/natur-og-biodiversitet/naturplejegyden/naturplejegyden-plattformen/bilag-iv-arter> (tilgået 28.11.2024)

¹¹ Miljøstyrelsen: <https://mst.dk/borger/natur-og-fritid/natur-og-biodiversitet/naturplejegyden/naturplejegyden-plattformen/naturbeskyttelseslovens-3> (tilgået 28.11.2024)

¹² Rødliste 2030, Aarhus Universitet: <https://ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlist/roedliste-2030> (tilgået 28.11.2024)

¹³ Danske Råstoffer (2012), "Råstofhåndbogen 2012".

Aktive grusgrave som lommer for biodiversiteten

Forklaringen på ovenstående er, at råstofgraves næringsfattige arealer fungerer som unikke lommer for den biodiversitet, der er truet i dagens samfund. De næringsfattige grus- og sandbunde tilbyder levesteder, som er blevet stadig sjældnere i Danmark.

”Når man først har fjernet det næringsrige muldlag, finder man en jomfruelig mineraljord uden en eksisterende pulje af plantefrø og kvælstof. Når denne jord lægges brak, skabes plads for en langsom naturlig indvandring (succession) af planter og mosser, hvor små blomsterplanter trives, mens højt voksende græsser og urter har svært ved at etablere sig. I kombinationen med rigelige forekomster af varmt sand, sten og grus bliver råstofgravene hurtigt til et attraktivt levested for et mylder af varmeelskende insekter samt masser af krybdyr, som tillige sætter stor pris på gravenes kuperede terræn. Endvidere skabes der – hvis der graves ned til grundvandsspejlet – lavvandede vandhuller med helt rent vand, som er fremragende levesteder for insekter og padder.”¹⁴

Aktiviteterne i råstofgrave er netop med til at skabe den dynamik, som fremmer og beskytter naturen. Hvis arealerne blot blev overladt til sig selv, ville de gro mere og mere til, men nu er de aktive arbejdspladser med til at fremme naturen og hjælpe den godt på vej.¹⁵

¹⁴ Danske Råstoffer (2012), "Råstofhåndbogen 2012".

¹⁵ Olsen, Kent og Morten DD Hansen (2011), "Råstofgrave er refugier med stor biodiversitet", Biodiversitetssymposium, Aarhus Universitet: <https://pure.au.dk/portal/da/publications/råstofgrave-er-refugier-med-stor-biodiversitet> (tilgået nov.2024)

DEL 2 – ESG-rapporting

EU-direktivet CSRD & rapporteringskrav om biodiversitet (E4)

4) EU-direktivet og ESG-rapportering

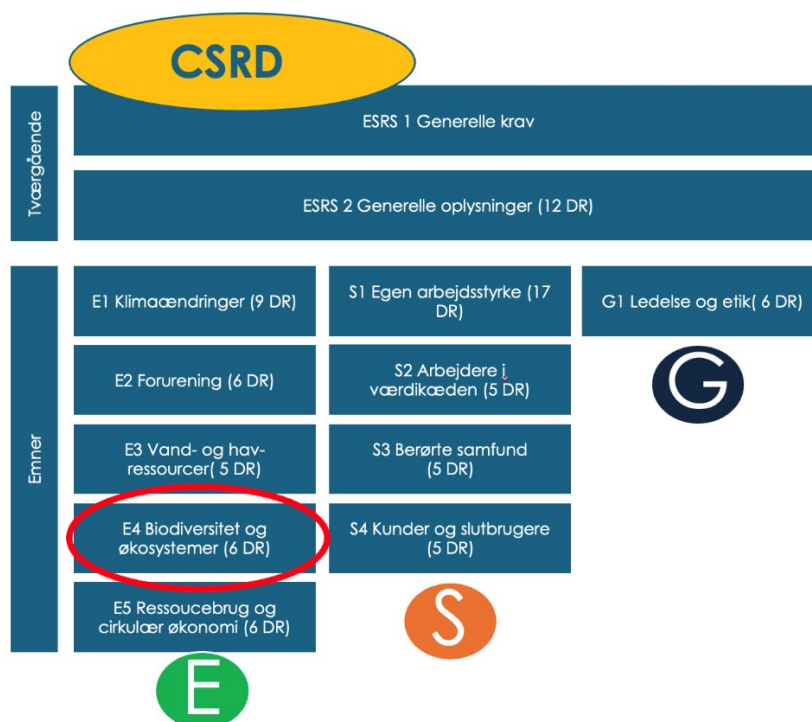
Et nyt EU-direktiv om ESG-rapportering er blevet implementeret i dansk lovgivning og forpligter større danske virksomheder til at rapportere om deres bæredygtige omstilling – både deres politikker, indsatser og resultater. Det hedder CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), og de første rapporteringer efter CSRD vil finde sted i 2025 for regnskabsåret 2024.

Her følger en overordnet beskrivelse af dette direktiv, hvilke virksomheder, der er omfattet af det, hvad et værdikædeansvar får af betydning for råstofvindere, sammen med en uddybende beskrivelse af direktivets krav på området E4: biodiversitet og økosystemer.

Hvad indeholder EU-direktivet for bæredygtighedsrapportering?

EU-direktivet, CSRD¹⁶ kræver, at virksomheder rapporterer om miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold sammen med deres risici og strategier relateret til bæredygtighed. Dette baseres på en række specifikke standarder for bæredygtighedsrapportering (ESRS 1 og ESRS 2). Formålet med rapporteringskravene er at skabe større gennemsigtighed, ensartethed og sammenlignelighed i bæredygtighedsrapporteringen på tværs af virksomheder i hele EU. Dette forventes at fremme bæredygtighed i erhvervslivet og sikre ansvarlighed over for investorer, forbrugere og samfund.

Figur 2 – Oversigt over indhold i CSRD

Ovenstående figur 2 er en oversigt over EU-direktivets indhold. Det indeholder tværgående emner og generelle krav samt specifikke oplysningskrav (DR – disclosure requirements) om ESG-rapportering:

- Environment (E) indeholder oplysningskrav om klimaændringer (E1), forurening (E2), vand- og havressourcer (E3), biodiversitet og økosystemer (E4) samt ressourcebrug og cirkulær økonomi (E5)
- Social (S) indeholder oplysningskrav om egen arbejdsstyrke (S1), arbejdere i værdikæden (S2), berørte samfund (S3) samt kunder og slutbrugere (S4)

¹⁶ European Commission (2023): https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en (tilgået 28.11.2024)

- Governance (G) indeholder oplysningskrav om ledelse og etik (G1).

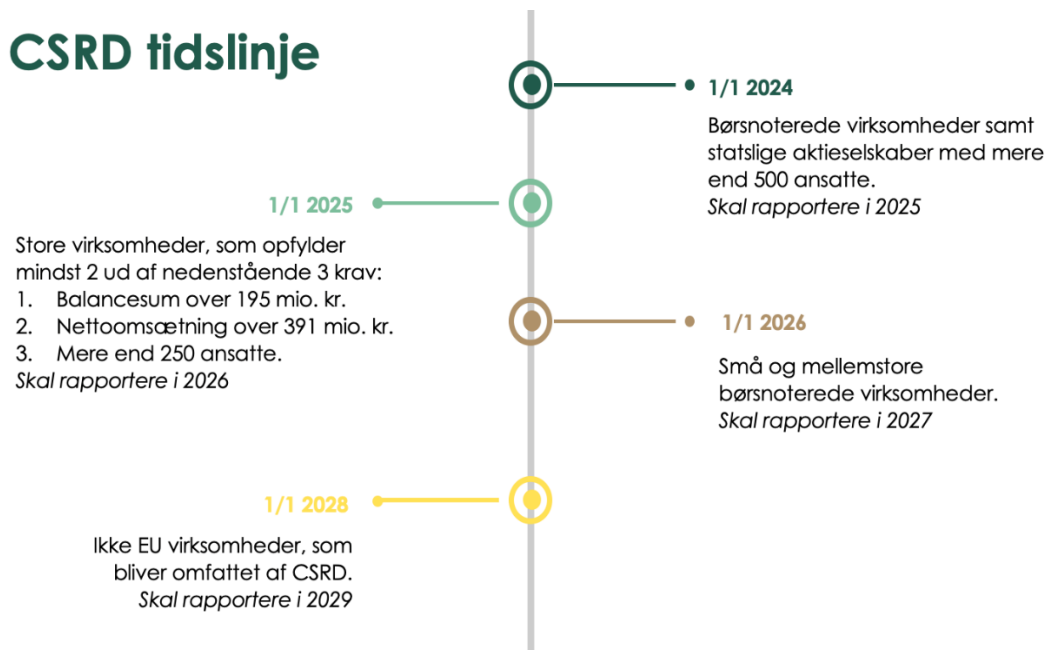
Denne rapport stiller udelukkende skarpt på rapporteringsområdet E4: biodiversitet og økosystemer og fokuserer ikke på alle de øvrige rapporteringsområder.

Hvilke virksomheder er direkte omfattet af direktivet?

Det er kun de helt store virksomheder, som er underlagt CSRDs krav om ESG-rapportering.

Af nedenstående CSRD-tidslinje fremgår det, at ESG-kravene i første omgang kun gælder de store børsnoterede virksomheder samt statslige aktieselskaber med mere end 500 ansatte. De er omfattet fra 1. januar 2024 og skal rapportere i 2025. Lovgivningen indføres gradvist og kommer til at omfatte flere og flere frem til 1. januar 2028¹⁷.

Fra 1. januar 2026 bliver de børsnoterede små og mellemstore virksomheder (SMV) omfattet af ESG-rapporteringskravene. De har dog mulighed for at udsætte deres rapportering og vente med at rapportere indtil regnskabsår 2028, ligesom børsnoterede mikrovirksomheder er helt undtaget fra kravene.

Hvilke virksomheder KAN blive omfattet af direktivet?

CSRD indeholder også et værdikædeansvar, som indebærer, at store virksomheder ikke kun skal rapportere om deres egen bæredygtighedsindsats, men også om bæredygtighedsforhold i deres værdikæde. Det vil sige hos deres leverandører, partnere og andre aktører, der bidrager til de store virksomheders aktiviteter, produkter eller tjenester.

Værdikædeansvaret fungerer på den måde at:

- Store virksomheder skal indsamle data fra deres leverandører og partnere for at rapportere om fx CO₂-udledning, sociale forhold og miljøpåvirkning i hele deres værdikæde, herunder biodiversitet.

¹⁷ Virksomhedsguiden: <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/csr-d-lovkrav-til-virksomheders-baeredygtighedsrapportering/62c314cd-4e5f-422c-9f55-6f43873fd25e/> (tilgået 16.12.2024)

- Små og mellemstore virksomheder kan derfor blive bedt om at dokumentere deres egne bæredygtighedsinitiativer selvom de ikke direkte er underlagt CSRD.

Faktaboks – Hvem skal rapportere? eksempler

Novo Nordisk er en af de store virksomheder, som bliver underlagt CSRDs krav om ESG-rapportering. Det betyder, at Novo begynder at stille krav om ESG-nøgletal til deres underleverandører – f.eks. entreprenører, som bygger for Novo, og som køber deres sten og grus fra danske råstofvindere.

Den nordiske koncern NNC driver 23 grusgrave og søpladser i Danmark. Det er et eksempel på råstofgrave, der som del af en stor moderkoncern også bliver direkte underlagt CSRDs krav om ESG-rapportering.¹⁸

Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) er altså ikke forpligtede til at udarbejde ESG-rapporter, men der er en række strategiske fordele ved at gøre det. Dels det ovenfor beskrevne værdikædeansvar, men også andre forretningsmæssige årsager. En veldokumenteret ESG-rapport viser, at virksomheden handler ansvarligt og har styr på egne processer, hvilket kan øge de finansielle muligheder og blive en konkurrencemæssig fordel.

5) CSRD-rapportering om biodiversitet

I det følgende redegøres der kort for de rapporteringskrav ift. biodiversitet og økosystemer (ESRS E4), som CSRD indeholder og som råstofvindingsvirksomheder kommer til at forholde sig til.

ESRS E4¹⁹ pålægger de store virksomheder at udarbejde detaljerede redegørelser for, hvordan de påvirker biodiversitet og økosystemer. Den helt overordnede målsætning er, at det skal være muligt at forstå hvordan virksomheden påvirker biodiversitet og økosystemer samt hvilke foranstaltninger virksomheden har truffet for at forebygge eller afbøde væsentlige negative faktiske eller potentielle virkninger og for at beskytte og genoprette biodiversitet og økosystemer.

ESRS E4 indeholder seks oplysningskrav (Disclosure Requirements):

1. **Integration i forretningsstrategien (E4-1)** - Beskriv jeres strategier for at fremme biodiversitet og økosystemer.
2. **Beskyttelse og genopretning (E4-2)** - Beskriv de politikker og initiativer, der igangsættes for at begrænse negative påvirkninger og fremme positive gevinster for naturen.
3. **Risikostyring og lokationsbestemt ansvarlighed (E4-3)** - Adresser både risici og potentialer for biodiversitet og økosystemer, herunder afbødningshierarkiet samt jeres fysiske placering ift. særligt sårbare naturområder.
4. **Vurderingsværktøjer (E4-4)** - Anvend relevante værktøjer som sætter jer i stand til at handle på udfordringer ift. biodiversitet og økosystemer, fx LEAP-modellen.
5. **Arealanvendelse (E4-5)** - Rapport om arealer i eller nær beskyttede naturområder eller Key Biodiversity Areas, som jeres virksomhed kan påvirke negativt.
6. **Transparent rapportering og målfastsættelse (E4-6)** - Kommuniker åbent om de indsatser og ressourcer virksomheden anvender for at fremme biodiversitet og økosystemer. De gælder både kvalitative beskrivelser og kvantitative data.

Ovenstående indebærer rapportering om, hvordan virksomhedens aktiviteter påvirker biodiversitet og økosystemer, og hvilke tiltag virksomheden tager for at beskytte dem. Den underliggende hensigt med

¹⁸ NCC koncernen: <https://www.ncc.dk/om-ncc/ncc-koncernen/ncc-i-danmark/> (tilgået 28.11.2024)

¹⁹ EFRAG: https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/ESRS%20E4%20Delegated-act-2023-5303-annex-1_en.pdf, ESRD E5 s. 132-152 (tilgået 28.11.2024)

ESRD E4 er at fremme en gennemsigtig kommunikation og få virksomheder til at vise, at de har forståelse for naturens betydning for både egen produktion og samfundet generelt²⁰. Rapporteringen skal være i overensstemmelse med EU's Biodiversitetsstrategi for 2030, der bl.a. sigter mod beskyttelse af 30 % af EU's land- og havområder samt genopretning af økosystemer for at skabe en mere bæredygtig fremtid.²¹

De virksomheder, som er direkte omfattet af CSRD skal også rapportere på EU-taksonomiens seks miljømål og udarbejde dobbelt væsentlighedsanalyser. Dette er ikke et direkte krav til de små og mellemstore virksomheder og vil ikke blive yderligere berørt i denne rapport.²²

²⁰ Skou, Henrik, Marit Bruhn-Petersen og Tilde Mathiasen (2024), "ESG-rapportering for de videregående uddannelser", Djøf's Forlag, s.218-221.

²¹ Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø: <https://sgavmst.dk/natur-og-jagt/naturbeskyttelse/international-naturbeskyttelse/eus-biodiversitetsstrategi> (tilgået 16.12.2024).

²² Se Bilag 1 for en uddybende forklaring af EU-taksonomien og en dobbelt væsentlighedsanalyse.

CSRD-rapportering om biodiversitet hos råstofvindere

Kravene i ERS E4 er udformet til at sikre, at virksomheder, her råstofvindere, på en gennemsigtig måde redegør for deres ansvar og handlinger i forhold til at beskytte og fremme biodiversitet og økosystemer.

Helt overordnet så omhandler kernen i CSR-rapportering om biodiversitet at:

A) Tydeliggøre hvordan råstofgraves aktiviteter interagerer med naturen og afhænger af dens ressourcer, herunder identificere påvirkninger, risici og muligheder for råstofgraven.

Hertil kan man redegøre for og kortlægge råstofgraves aktiviteter, produktionsapparat og hele værdikæden – både opstrøms og nedstrøms.

To konkrete rapporteringsmetoder bliver gennemgået i denne rapport;

1. Kortlægge den geografiske placering af råstofgraves aktiviteter, herunder afstand til naturorienterede og biodiversitetsfølsomme områder. En metode til dette præsenteres i afsnit 6 nedenfor som en del af den frivillige rapportering for SMV'er.
2. Fastlægge en Biodiversitets Baseline for graveområdet. En metode til dette præsenteres i DEL 3 – første afsnit.

B) Tydeliggøre hvordan råstofgrave beskytter og fremmer biodiversiteten og sikrer genopretning ved negativ påvirkning på biodiversiteten.

Rapporteringsmetoder til dette bliver gennemgået i DEL 3 og angår:

1. Anvend afbødningshierarkiet til at redegøre for hvordan råstofvinderen undgår, minimerer, genopretter, neutraliserer og beriger biodiversiteten.
2. Kortlæg artsrigdom ud fra de registrerede arter på området.
3. Kortlæg artshyppighed ud fra observationer, feltstudier, optællinger mv.

6) Frivillige krav om ESG-rapportering for SMV'er

CSRDs rapporteringskrav om biodiversitet og økosystemer (ESRS E4) er omfattende og gælder som beskrevet kun direkte for de helt store virksomheder. Derfor er det væsentligt, at EU har udviklet frivillige ESG-standarder for SMV'er med det formål at gøre det lettere for små og mellemstore virksomheder at rapportere om deres bæredygtighedsindsatser. Disse frivillige standarder benævnes VSME (Voluntary ESRS for Nonlisted Small- and Mediumsized Enterprises)^{23, 24}.

De er udviklet som en del af implementeringen af CSRD og er specifikt designet til SMV'ers ressourcer. SMV'er har ofte begrænsede ressourcer og ekspertise til at håndtere komplekse rapporteringskrav, og de frivillige standarder er derfor designet til at være mindre tids- og omkostningstunge. Samtidig sikrer de frivillige standarder, at de data SMV'er rapporterer på, er i overensstemmelse med ESRS-rammerne, som de større virksomheder er underlagt. På den måde hjælper de SMV'er med at opfylde kravene fra større virksomheder i værdikæden og skabe transparens omkring deres bæredygtighedsperformance.

Selvom standarderne er frivillige, kan de styrke SMV'ers position på markedet ved at demonstrere ansvarlighed og bæredygtighed. De understøtter også SMV'ers evne til at indgå i værdikæder og samarbejde med større virksomheder, som efterspørger ESG-data.

Små og mellemstore råstofvindere, som vil udarbejde deres biodiversitetsrapportering i overensstemmelse med den frivillige standard, skal rapportere om 1) arealer i nærheden af eller i et biodiversitetsfølsomt område, samt 2) type af arealanvendelse på deres matrikel. Disse fremgår af nedenstående boks.

Den frivillige standardens krav til biodiversitetsrapportering

B 5 – Biodiversity

35. The undertaking shall disclose the number and areas (in hectares) of **sites** that it owns, has leased, or manages in or **near a biodiversity sensitive area**.

36. The undertaking may disclose metrics related to land-use:

- (a) total use of land (in hectares):
- (b) total sealed area;
- (c) total **nature-oriented area** on-site; and
- (d) total **nature-oriented area** off-site.

Erhvervsstyrelsen har udarbejdet en skabelon til ESG-rapportering for SMV'er, som er i overensstemmelse med denne frivillige standard.²⁵ Denne er frit tilgængelig på www.virksomhedsguiden.dk, og ud fra denne kan man som råstofvinder få mere viden ift at udarbejde en fuld ESG-rapport.

²³ EFRAG (version 13 nov 2024), Voluntary ESRS for Nonlisted Small- and Mediumsized Enterprises:

<https://www.efrag.org/system/files/sites/webpublishing/Meeting%20Documents/2311061432020162/04-01%20Revised%20VSME%20-%20Approval%20-%20EFRAG%20SRB%2024-11-13.pdf> (tilgået 18.12.2024)

²⁴ Vær opmærksom på, at det offentliggjorte VSME-dokumentet ikke er endeligt vedtaget endnu efter en høringsperiode i løbet af 2024. Kommissionen forventes at godkende ultimo december 2024. Der forventes ikke store ændringer til de frivillige standarder for biodiversitet i basismodellen, som anvendes i denne rapport.

²⁵ Erhvervsstyrelsen: "Skabelon til ESG-rapportering" - version 2.0 december 2024, <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/esg-og-baeredygtighedsrapportering/bc8cdec4-4678-4c58-8038-3a5309d51f14/> (tilgået 18.12.2024)

Rapportering om biodiversitet i den frivillige EU-standard

Erhvervsstyrelsens rapporteringskabelon indeholder konkrete rapporteringskrav til alle ESG-emnerne. Biodiversitetsrapportering i overensstemmelse med den frivillige EU-standard tager udgangspunkt ESRS E4-5: Arealanvendelse (E4-5) - Rapporter om arealer i eller nær beskyttede naturområder.

Eksempler på beskyttede naturområder

Erhvervsstyrelsens skabelon til ESG-rapportering anvender 3 eksempler på afgrænsning af beskyttede naturområder: Natura 2000, UNESCO Wold Heritage og Key Biodiversity Areas. I forhold til råstofbranchen har denne rapport udelukkende fokus på Natura 2000 områder.

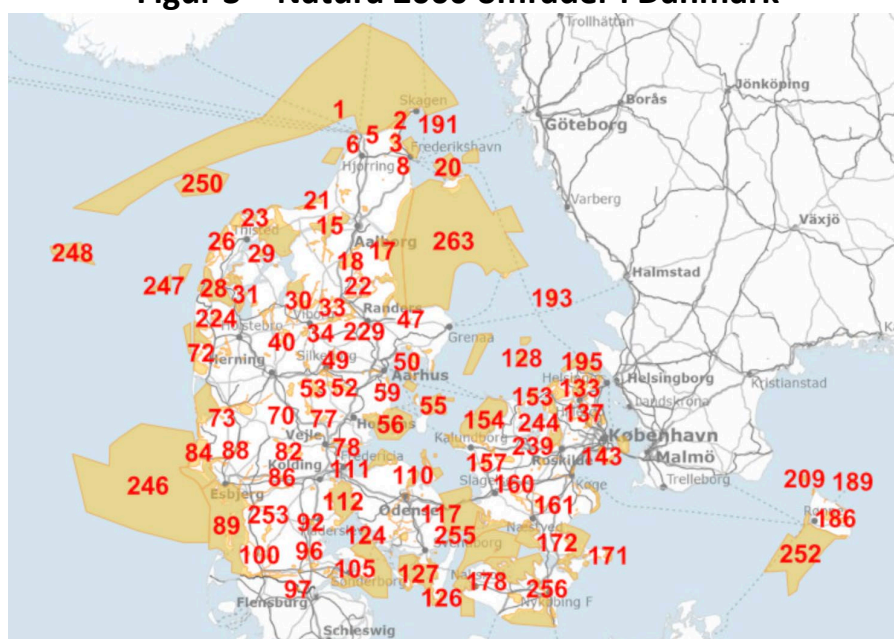
Natura 2000 områder i Danmark

Natura 2000²⁶ er beskyttede arealer i EU, som skal bevare og beskytte naturtyper, vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. I Danmark har vi 250 Natura 2000-områder (se nedenstående figur 3). De udgør tilsammen 9 % af landarealet og 28 % af havarealet. De består af habitatområder og fuglebeskyttelsesområder.

Når et område er udpeget, som Natura 2000-område indebærer det:

- at der i området skal sikres eller genoprettes en gunstig bevaringsstatus for de forskellige naturtyper og arter, som er i området. Det betyder, at arterne og naturtyperne er beskyttet i tilstrækkeligt omfang til, at naturtyper og levesteder ikke går tilbage, at arterne på lang sigt kan opretholde levedygtige bestande og naturtyperne kan bevare sine særlige karakteristika.
- at området skal beskyttes mod nye aktiviteter, der kan skade naturen i områderne. Myndighederne er derfor underlagt særlige krav og betingelser, når de skal træffe afgørelse eller vedtage planer, der kan påvirke Natura 2000-områder.
- at der skal gøres en aktiv indsats for at sikre eller genoprette naturen i området. Grundlaget for indsatsen er de såkaldte Natura 2000-planer.

Figur 3 – Natura 2000 områder i Danmark

²⁶ Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø: Natura 2000, <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturindsatser/natura-2000> (tilgået 30.11.2024)

Skema 1 viser de konkrete rapporteringsskemaer for biodiversitet i den frivillige standard. Det drejer sig om områder i nærheden af eller i biodiversitetsfølsomme områder (rapportering 1) samt type af arealanvendelse (rapportering 2).

Skema 1 – Rapporteringsskemaer for biodiversitet

Rapportering 1 - områder i nærheden af eller i et biodiversitetsfølsomt område			
Områder i nærheden af eller i 'biodiversitetsfølsomme områder' som virksomheden a) ejer, b) lejer eller c) kontrollerer (pkt. 28)			
Lokation	Areal opgjort i hektar	Biodiversitetsfølsomt område	Specifikation: I nærheden af eller i et biodiversitetsfølsomt område
[Land/placering 1]	[indsæt tal]	[indsæt navn på område]	[i nærheden af / i biodiversitetsfølsomt område]
[Land/placering 2]	[indsæt tal]	[indsæt navn på område]	[i nærheden af / i biodiversitetsfølsomt område]
[Land/placering 3]	[indsæt tal]	[indsæt navn på område]	[i nærheden af / i biodiversitetsfølsomt område]

Rapportering 2 - type af arealanvendelse			
Arealforbrug (pkt. 29)			
Type af arealforbrug	Areal (hektar eller m2)		
	Foregående år	Rapporteringsår	% ændring
Samlet arealforbrug	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]
Samlet befæstet område	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]
Samlet naturorienteret område på anlægsområdet	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]
Samlet naturorienteret område uden for anlægsområdet	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]	[indsæt hektar eller m2]

Rapportering 1 – konkret eksempel

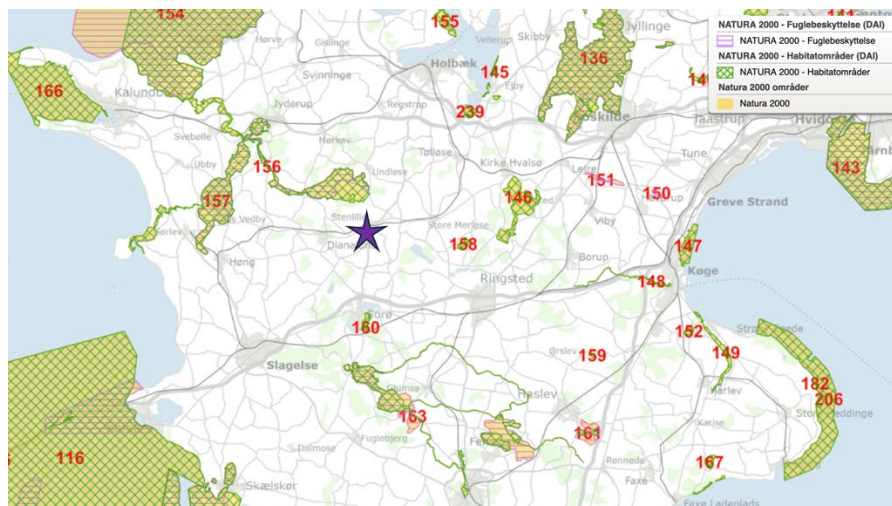
Som et konkret eksempel på E4-rapporteringsområde 1 anvendes Stenlille Grusgrav.

Til at udfyldes rapporteringsskema 1 for denne grusgrav er følgende begrebsdefinitioner fra Erhvervsstyrelsen blevet anvendt:

Begrebsafklaring – rapportering 1
<p>Et biodiversitetsfølsomt område er defineret af naturbeskyttelseslovgivning på EU-niveau eller internationalt niveau. Det kan for eksempel være områder, der hører til Natura 2000-netværket, UNESCO World Heritage eller Key Biodiversity Areas.</p>
<p>Lokation dækker over alle områder, som din virksomhed enten: a) ejer, b) lejer eller c) kontrollerer (dvs. virksomheden kontrollerer driften af lokationen).</p>
<p>“I nærheden af” betyder i denne sammenhæng et område, der (delvist) overlapper eller støder op til (=nabo til) et biodiversitetsfølsomt område.</p>
<p><i>Kilde: Erhvervsstyrelsen, https://erhvervsstyrelsen.dk/erhvervsstyrelsen-har-udarbejdet-en-ny-esg-skabelon-til-smver (tilgået 16.12.2024)</i></p>

Af Figur 4 fremgår det at Stenlille Grusgrav (den lilla stjerne) er beliggende syd for Natura 2000 område nummer 156: Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å. Dette er også nævnt i grusgravens indvindingstilladelse.

Figur 4 – Natura 2000 omkring Stenlille Grusgrav

Skema 2 – rapporteringsområde 1 for Stenlille Grusgrav

(1) Lokation	(2) Areal opgjort i hektar	(3) Biodiversitetsfølsomt område	(4) I nærheden af eller i et biodiversitetsfølsomt område
<i>Stenlille Grusgrav ApS, Omkørselsvejen 1A 4295 Stenlille</i>	<i>25 hektar</i> <i>Heraf 7 hektar udenfor indvindingsområdet.</i>	<i>6.700 m²</i> <i>§3 fredede søer Tinglyste strandtudsesøer Fredet moseområde</i>	<i>3,6 km fra Natura 2000 område.</i> <i>3,4, km fra NCC grusgravens strandtudsesøer.</i>

Uddybende forklaring:

- (1) Stenlille Grusgrav ligger kun på en adresse. Hvis den havde haft råstofindvinding på to eller flere adskilte matrikler skulle rapporteringen foretages på hver lokation.
- (2) 25 hektar er lodsejers samlede areal, heraf ligger 7 hektar udenfor graveområdet. Dette er relevant ift. biodiversitetsrapporteringen, da de 7 hektar uden for indvindingsområdet fremstår som før indvindingen startede, dvs. med overjord på. Overjorden er for længst fjernet på de hektar, hvor der er aktiv grusgrav, dvs. 18 hektar med næringsfattige arealer, som fremmer flora og fauna.
- (3) Biodiversitetsfølsomme områder i grusgraven indeholder tre §3 søer (fredet ifl. Naturbeskyttelsesloven), to tinglyste strandtudsesøer (privat initiativ) og et fredet moseområde.
- (4) Dette Natura 2000 156: Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å område er nævnt i grusgravens indvindingstilladelse, da fugle og flagermus herfra fouragerer fra grusgravens grundvandssøer. Derfor er det relevant at nævne her selvom det ligger 3,6 km væk. Der er desuden skabt en korridor mellem NCCs grusgrav Munkebjergby og Stenlille Grusgrav ift. den fredede strandtudse, som begge grusgrave beskytter og har etableret særlige søområder til. Derfor er det relevant for denne rapportering.

Rapportering 2 – konkret eksempel

Som et konkret eksempel på E4-rapporteringsområde 2 anvendes ligeledes Stenlille Grusgrav.

Til at udfyldes rapporteringsskema 2 for denne grusgrav er følgende begrebsdefinitioner fra Erhvervsstyrelsen blevet anvendt:

Begrebsafklaring – rapportering 2

Et befæstet område er et hvilket som helst område, hvor den oprindelige jord er blevet dækket til (såsom veje) for at gøre den uigennemtrængelig. Denne uigennemtrængelighed kan påvirke miljøet.

Et naturorienteret område er et område, der primært anvendes til naturbevarelse eller naturgenopretning.

Naturorienterede områder kan være beliggende på et anlægsområde og omfatte tage, facader, dræningssystemer og andre elementer, som er udformet, tilpasset eller forvaltet med henblik på at fremme biodiversitet.

Naturorienterede områder kan også være beliggende uden for organisationens anlægsområde, forudsat at området er ejet eller forvaltet af organisationen og primært anvendes til at fremme biodiversitet. Samforvaltede områder, der anvendes til at fremme biodiversitet, kan også inkluderes, forudsat at omfanget af den fælles forvaltning er klart fastlagt.

Kilde: Erhvervsstyrelsen, <https://erhvervsstyrelsen.dk/erhvervsstyrelsen-har-udarbejdet-en-ny-esg-skabelon-til-smver> (tilgået 16.12.2024)

Skema 3 – rapporteringsområde 2 for Stenlille Grusgrav

Type af arealanvendelse	Areal (hektar eller m ²) (1 hektar/ 10.000 m ²)		
	Foregående år 2023	Rapporteringsår 2024	%-vis ændring Fra 2023 til 2024
(1) Samlet arealanvendelse	18 hektar	18 hektar	0
(2) Samlet befæstet område	756 m ²	756 m ²	0
(3) Samlet naturorienteret område på anlægsområdet	Godt 17 hektar næringsfattigt areal uden overjord	Godt 17 hektar næringsfattigt areal uden overjord	0
(4) Samlet naturorienteret område udenfor anlægsområdet	7 hektar oprindelig natur 6.400 m ² særlig beskyttet	7 hektar oprindelig natur 6.700 m ² særlig beskyttet	0

Uddybende forklaring:

1) Samlet areal, hvortil der er indvindingstilladelse.

2) Grusgravens adgangsveje består af grus (ingen asfalt, beton eller lignende).

Den faste tilkørselsvej = 175 m lang og 4 m bred = 700 m² med grusbelægning.

Alle øvrige veje er midlertidige og er ikke med i det befæstede område.

Hertil kommer 20 m² fliser omkring kontor/ opholdsvogn, som består af en dobbelt container uden et fast fundament på 36 m².

3) Idet betingelserne for høj biodiversitet netop er tilstede på de næringsfattige arealer, hvor de øverste jordlag er fjernet rapporteres der om de godt 17 hektar, hvor der er aktiv indvinding (de 18 hektar fratrukket samlet befæstet område). Grusgraven skal samtidig redegøre tydeligt for, at de 17 hektar er et område med aktiv indvinding og ikke særligt beskyttet natur.

4) 7 hektar oprindelig natur udenfor graveområdet + 6.700 m² særlig beskyttet natur (tre §3 søer, to tinglyste strandtudsesøer etab. 2024 samt et fredet moseområde).

DEL 3 – Dokumentation

Sådan kan råstofgrave berige biodiversiteten

7) Dokumentation fra de danske råstofgrave

Denne DEL 3 indeholder værktøjer og skemaer til at dokumentere de-effekter, som aktive råstofgrave kan sætte på biodiversiteten. Denne dokumentation og rapportering om biodiversitet og økosystemer er i overensstemmelse med CSRD-krav i ESRS E4.

BIODIVERSITETS BASELINE

At dokumentere biodiversiteten i et område fordrer et referencepunkt/ et baseline-tidspunkt. På den måde kan man tage udgangspunkt i den naturtilstand, der var i området før råstofindvindingen blev påbegyndt. Denne Biodiversitets Baseline skal anvendes som benchmark i monitoreringen af, hvordan biodiversitetens tilstand udvikler sig over tid.

Biodiversitets Baseline for råstofgrave

Før man begynder at grave i en grusgrav, består Biodiversitets Baseline af naturtilstanden for områdets økosystemer, som varierer afhængigt af områdets beliggenhed og jordbundsforhold. Det er typisk enten opdyrkede markarealer (hvis indvindingsområdet tidligere var konventionelt landbrugsjord) eller det oprindelige landskab (fx skov, græsarealer, moser eller vådområder). Afhængigt af landskabet er der forskelligt dyreliv i området, fx fugle, insekter eller små pattedyr.

I det øjeblik indvindingen begynder og de øverste muldjordslag fjernes, så opstår der de næringsfattige områder, som kan fremme både artsrigdom og en høj biodiversitet. Dette vil især være en stor biodiversitetsmæssig kontrast til et område, som tidligere var konventionelt dyrket landbrug med monokultur, gødsning og pesticider.

Skema 4 kan anvendes til at dokumentere et områdes Biodiversitets Baseline og er en simpel før og nu arealmåling af et område²⁷. Denne opmåling dokumenterer ændringen fra de naturforhold, der oprindeligt var på området, og de naturforhold, der er efter det er blevet til en aktiv råstofgrav.

Begrebsafklaring – skema 4

Baselineåret er som udgangspunkt året før, området blev en aktiv råstofgrav. Dette kan lægge mange år tilbage og derfor kan arealernes præcise omfang være svære at finde. En mulig kilde er Danmarks Miljøportal: <https://danmarksarealinformation.miljoportal.dk> som også indeholder historiske kort over områder i Danmark.

En anden kilde til at afdække områdets tidligere naturtilstand er den **VVM-redegørelse** (Vurdering af Virkninger på Miljøet), der blev udarbejdet i forbindelse med udstedelse af råstofgravens indvindingstilladelse. Denne indeholder en beskrivelse af den eksisterende natur i det pågældende område.

De felter under "Arealens natur" som er markeret med * er kategoriseret i overensstemmelse med Habitatdirektivets standardnaturtyper. Vær opmærksom på at undgå overlap og kun tælle hvert naturareal med et sted.

²⁷ Udviklet med inspiration fra DEAS' biodiversitetsindeks: <https://deas.dk/da/vores-services/sustainability/biodiversitet> (tilgået 28.11.2024)

Skema 4 – Biodiversitets Baseline (arealmåling)

Arealets natur:	Areal (hektar eller m ²)		
	Baselineåret	Dette rapporteringsår	Næste år (forventet)
Marker/ konventionelt landbrug			
Befæstet			
Bygningsmasse			
Skov/ plantage*			
Hede/ buskads/ græsareal*			
Mose/ kær*			
Ferskvandsarealer (vandløb/ søer)*			
Andet (indsæt):			
Andet (indsæt):			

Udfyldelse af skema 4 er en relativ simpel måde at afdække et områdes baseline på, som vil give en fint overblik over arealet før og efter indvindingsaktiviteterne blev påbegyndt. Denne afdækning skal bruges til at udarbejde planer for at beskytte og fremme naturen og biodiversiteten.

For en mere dybdegående afdækning af et område for indvinding kan mere videnskabelige metoder benyttes. Et konkret eksempel er råstofvirksomheden Kudsk & Dahl, som altid gennemfører en "biodiversitetsscreening af nye graveområder:

"Forinden påbegyndelse af indvinding foretages målinger af den eksisterende biodiversitet for at opnå forståelse af områdets økosystemer, arter og levesteder. Informationen anvendes til at identificere sårbare områder og truede arter samt til at udvikle skræddersyede foranstaltninger til bevarelse," Kudsk & Dahl²⁸

Denne biodiversitetsscreening kan identificere, hvordan råstofindvinding vil påvirke biodiversiteten i pågældende område ved at:

- 1) **Kortlægge naturværdier:** Identificere arter, økosystemer og habitater i området,
- 2) **Vurdere beskyttelsesstatus:** Findes der truede eller beskyttede arter eller områder, som fx Natura 2000
- 3) **Identificere risici:** Om potentielle trusler som habitatødelæggelse, forstyrrelser af dyreliv eller indførelse af invasive arter.

Denne screening er langt mere præcis end rapportering via skema 4 men kræver også flere ressourcer.

²⁸ Kudsk & Dahl, "Sådan arbejder vi med biodiversitet og rehabilitering i vores grusgrave" https://www.kudsk-dahl.dk/CustomData/Files/Folders/6-pdf/24_kudsk-dahl-roadmap-a4-cg-11122023-final-web.pdf (tilgået 28.11.2024)

BIODIVERSITETEN I AKTIVE RÅSTOFGRAVE

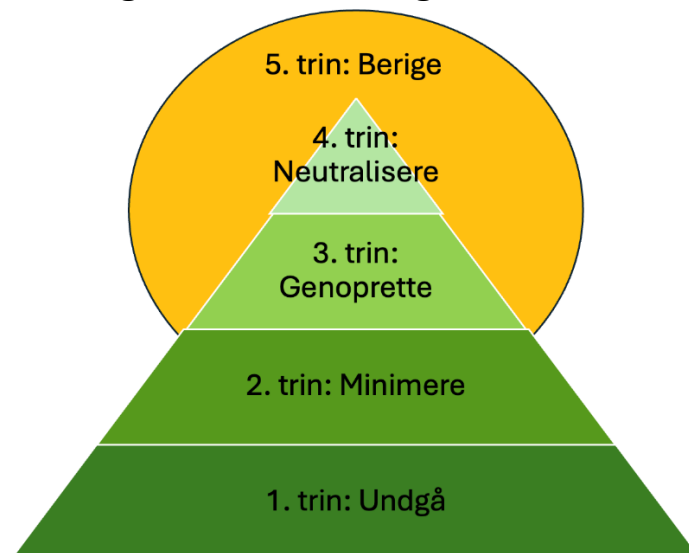
Et områdes biodiversitet er mangfoldig, og der er ikke en enkelt indikator, der nemt og enkelt kan bruges overalt. Økosystemer, arter og bestandstørrelser er områdespecifikke, og derfor skal den enkelte råstofindvinder tage udgangspunkt i egen lokale virkelighed ift. deres biodiversitetsrapportering.

Når det er sagt, så er det muligt at opdele biodiversitetsrapporteringen ud fra overordnede metoder og værktøjer. I dette afsnit vil fokus være at rapportere på det kvalitative indhold i den natur/ de økosystemer, der er på hele arealet med udgangspunkt i afbødningshierarkiet.

Afbødningshierarkiet

Afbødningshierarkiet (The Mitigation Hierarchy)²⁹ er et værktøj, som kan bruges som rettesnor for ansvarlig biodiversitetsforvaltning, når det overordnede mål er at undgå eller minimere skader på økosystemer og sikre bæredygtig anvendelse af naturressourcer. Det er også en del af ESRS E4 rapporteringen.

Figur 5 – Afbødningshierarkiet

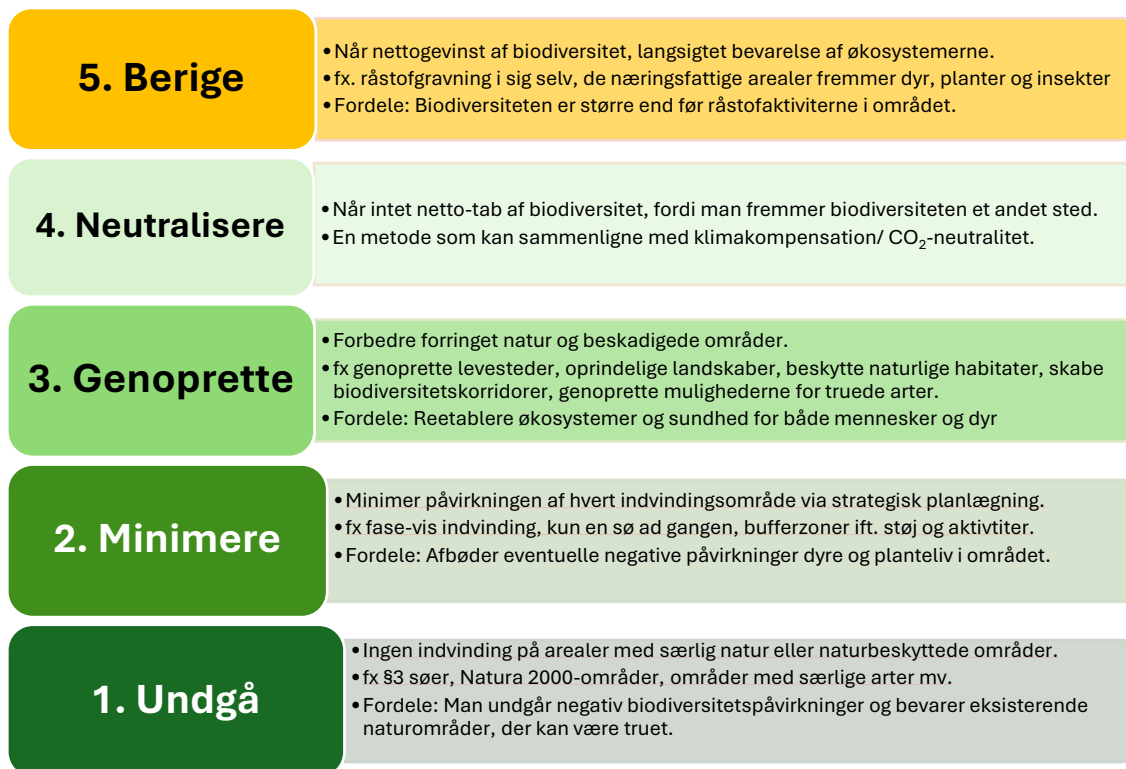
Dette afbødningshierarki er en simpel model, der kan bruges til at vise hvordan en virksomhed tager ansvar for påvirkning af biodiversiteten fra deres aktiviteter. Ved at følge hierarkiet kan man minimere tab af biodiversitet, beskytte naturlige levesteder og bidrage til økologisk genopretning.

Ovenstående figur 5 skal læses fra neden, hvor den første fase af hierarkiet er **undgå** aktiviteter i områder med høj biodiversitet eller hvor naturen (levesteder og arter) er følsom. Hvis det ikke er muligt at undgå aktiviteter i et område er næste fase **minimering** - dvs. at man reducerer både varighed, intensitet og omfang af de aktiviteter, som medfører biodiversitetspåvirkninger. Den tredje fase er at **genoprette** de områder, hvor man har påvirket biodiversiteten negativt. Næstøverst i hierarkiet er **neutralisere** forstået på

²⁹ Constructive Voices, "Vejledning om biodiversitetsreduktionshierarki i byggeprojekter" <https://constructive-voices.com/da/biodiversitetshierarki-i-byggeprojekter/> (tilgået 11.12.2014) og Biodiversitetspartnerskabet, "Guide til virksomheders arbejde med at fremme biodiversiteten" <https://mim.dk/media/uxcenqbt/preferred-by-nature-biodiversitetsguide-til-virksomheder.pdf> (tilgået 11.12.2014)

den måde, at man kompenserer for de negative biodiversitetspåvirkninger, man har forårsaget. Aller øverst **beriges** biodiversiteten således, at nettogevinsten for biodiversiteten er større end de eventuelle negative påvirkninger, der har været.

Skema 5 – Afbødningshierarkiet anvendt hos råstofvindere

I Skema 5 ovenfor er afbødningshierarkiet anvendt på råstofindvindingsvirksomheder. Her følger en forklaring til hvert trin:

Første trin: UNDGÅ påvirkning af biodiversiteten

Som råstofvinder skal man undlade at indvinde råmaterialer i områder med høj biodiversitet eller særlig natur, som fordrer beskyttelse. Dette kan eksempelvis vedrøre Natura 2000-områder, §3 fredede områder, særlige engarealer/ vådområder eller områder med truede arter. Det kan også vedrøre områder, hvor man kun skal undgå forstyrrelser i yngleperioden, fx hvis råstofgraven har digesvaler, som typisk flytter ind i de stejle skrænter om foråret og flyver videre igen til august/ september.

Disse områder vil meget ofte fremgå af pågældende råstofgravs indvindingstilladelse samt udarbejdede VVM-redegørelse (Vurdering af Virkninger på Miljøet).³⁰

Andet trin: MINIMER påvirkningen af biodiversitet

På de arealer, hvor der indvindes råstoffer, skal råstofvinder minimere den forstyrrelse på områdets natur/ flora og fauna, som dette arbejde medfører. Det kan sikres ved at begrænse aktiviteterne på stedet til så få områder som muligt ad gangen. Det kan være ved at færdiggrave et område/ en sø før man går

³⁰ En VVM skal som udgangspunkt altid gennemføres forud for beslutninger, der kan påvirke miljøet væsentligt. Den sikrer, at der gennemføres en grundig analyse af de forskellige miljøpåvirkninger således, at der træffes oplyste og miljømæssigt bedre beslutninger. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, VVM, <https://sgavmst.dk/natur-og-jagt/miljoevurdering/om-miljoevurdering> (tilgået 17.12.2024)

videre til den næste eller ved at indstille høj graveaktivitet i yngle- og parringssæsonen i de områder, hvor det vil forstyrre dyrelivet.

Denne trin-for-trin graveplan er typisk konkretiseret i råstofvindvinderens gravetilladelse. Eksempelvis fremgår det af råstofvindvindingstilladelsen for Stenlille Grusgrav, at indvinding skal foregå etapevis fra syd mod nord – både for at sikre optimal udnyttelse af råstofferne og for at begrænse aktiviteterne til en sø adgang af hensyn til naturen.³¹

Tredje trin: GENOPRET balancen i økosystemers biodiversitet

På dette trin handler det om at iværksætte initiativer, der fremskynder genopretning af de økosystemer, hvor der har været aktiviteter – det kan være indvindingsområder men også befæstede arealer i form af tilkørselsveje samt aflæsningsområder. Det kan være ved at genoprette levesteder, oprindelige landskaber, beskytte naturlige habitater, skabe biodiversitetskorrider, genoprette mulighederne for truede arter mv.

Et godt eksempel på genoprettelse er etablering af naturkorridorer i samarbejde med lokale interessenter. Grusindvindingsområder udgør kun godt 1 procent³² af det samlede danske landskab og kan derfor betragtes som små lommer for biodiversitet. Dette potentiale kan forstærkes ved at skabe korridorer for arter og plantefrø, som er særegne for det enkelte lokalområde, så dyr og planter lettere kan sprede sig. Disse korridorer kan være levende hegn eller grøfter, som kan hjælpe dyr med at bevæge sig mellem forskellige levesteder.

Eksempel på en naturkorridor: Strandtudsens i Munkebjergby Grusgrav og Stenlille Grusgrav

Den sjældne strandtudse er en bilag IV-art, som vi i Danmark er forpligtet til at passe på. Stort set alle nuværende indenlandske bestande af strandtudser findes i områder med råstofvindvindingssaktiviteter. Aktive råstofgrave som grusgrave, lergrave, stenbrud, kalk- og kridtgrave er gode levesteder for strandtudsens fordi der, så længe gravene er aktive, hele tiden opstår nye vandhuller. Samtidig har strandtudsens gode muligheder for at søge føde på råstofgravens sparsomt bevoksede arealer.

Bestanden af strandtudser i Sorø Kommune ved NCC's Munkebjergby Grusgrav og Stenlille Grusgrav er den sidste indenlandske bestand på Sjælland. Disse er beliggende knap 4 kilometer fra hinanden (fugleflugtslinje), og for at fremme og sikre dens overlevelse på sigt er det nødvendigt med en særlig indsats i forhold til tudsens levesteder. Derfor er der etableret en naturkorridor mellem de to grusgrave, og begge har anlagt særlige strandtudsesøer.³³

Fjerde trin: NEUTRALISER den negative biodiversitetspåvirkning

På dette trin i afbødningshierarkiet handler det om at kompensere for den negative biodiversitetspåvirkning, der har været. Denne metode er kendt fra CO₂-regnskabet, hvor man ved at investere i CO₂-lagringsprojekter kan klimakompensere for det CO₂-aftryk, man har haft. Det vil altså svare til at man genopretter og forbedrer biodiversiteten i områder i eller uden for råstofgraven.

Denne ide med at neutralisere er dog omdiskuteret fordi biodiversitet ikke har en måleenhed som tilfældet er med CO₂, og derfor arbejdes der ikke videre med tiltag på dette fjerde trin i denne rapport.

³¹ Region Sjælland (2023), "Tilladelse til råstofvindvinding", <https://app-rsjdxp-cms-prod-001.azurewebsites.net/media/kkukxvtn/omkoerselsvejen-1-24042023.pdf> (tilgået 17.12.2024)

³² Erhvervs-, Vækst-, og Eksportudvalget (2018-19), "Råstoffer – En regional opgave", <https://www.ft.dk/samling/20181/almde/eru/bilag/68/1975040.pdf> (tilgået 28.11.2024)

³³ Munkebjergby Grusgrav (2019), "Strandtudsebeskyttelse - Tillæg til grave- og efterbehandlingsplan for Munkebjergby Grusgrav" og Stenlille Grusgrav (2023), "Forvaltningsplan for strandtudsebestanden i Stenlille Grusgrav", <https://stenlillegrusgrav.dk/wp-content/uploads/2023/10/Beskyttelse-af-strandtudsens-Stenlille-Grusgrav-240823.pdf> (tilgået 17.12.2024)

Femte trin: BERIGE biodiversiteten i området.

Her på det øverste trin i hierarkiet handler det om at sætte et positivt aftryk på biodiversiteten – gøre den bedre end før, man påbegyndte råstofindvindingen. Her skal der være en nettogevinst af biodiversitet sammen med en langsigtet bevarelse af økosystemerne med forskelligartet flora og fauna.

Det interessante er at råstofgravningen i sig selv er med til at berige biodiversiteten. Når de øverste muldlag fjernes og man begynder at have aktiviteter på de næringsfattige arealer, så fremmer det i sig selv dyre planter og insekter på området.

Et fagligt begreb for dette er 'primær succession'. Når den jomfruelige mineraljord ikke længere er dækket af muldjord, så kommer dette lag frem, som er helt uden både næringsstoffer og plantefrø. Dette giver plads til at nye plantearter kan slå rødder og hive en masse insekt og dyreliv med sig, som der ikke var plads til før.³⁴

Opsummering

Det handler om at starte på trin 1 med at undgå indvinding i naturbeskyttede områder, arbejde strategisk på trin 2 med at minimere aktiviteterne, så man kun forstyrrer naturen i et begrænset område ad gangen, genoprette de beskadigede naturområder, der måtte være (trin 3), eventuelt neutralisere (trin 4), og til slut på trin 5 dokumentere hvordan indvindingsaktiviteter og forvaltningstiltag helt konkret beriger biodiversiteten.

Tiltag/ handlinger der fremmer betingelserne for en høj biodiversitet

Her følger konkrete tiltag, der kan hjælpe med at øge biodiversiteten i en aktiv råstofgrav³⁵. De kan bruges som en slags tjekliste for, om man har disse naturområder i sin råstofgrav eller om man har brug for at etablere dem ved efterbehandling af færdiggravede områder eller på virksomhedens områder uden for gravetilladelsen. Dog skal man huske at tage hensyn til 'primær succession' således, at nyplantning og landskabstiltag ikke kvæler biodiversitetens fordele ved den rå grusgravsarealer.

Handlinger, der kan hjælpe biodiversiteten på vej:

1) Et varierende naturlandskab med terræn forskelle

- Bevar indvindingsområdernes forskelligartede terræn med bakker og kuperinger. Det skaber levesteder for planter og dyr at beholde skrænter, dybe huller og lavvandede områder.
- Kun planering så lidt som muligt af de stejleste kuperinger, for disse næringsfattige skrænter er grundlaget den langsomme succession af nye arter.
- Varier levestederne, så nogle arealer er åbne områder med sand og grus, mens andre kan tilplantes med forskellig hjemhørende flora, der både kan tåle oversvømmelse og periodevis udtørring.
- Bevar vandhuller og vådområder i landskabet, som tiltrækker insekter, padder og fugle.

2) Levesteder for insekter, dyr og fugle

- Bevar insekt-hoteller, fx ved at lade døde træer og grene være i området, som kan være levesteder for insekter, svampe og andre organismer.
- Opsætning af fuglekasser tilpasset de forskellige arter.

³⁴ Olsen, Kent og Morten DD Hansen (2011), "Råstofgrave er refugier med stor biodiversitet", Biodiversitetssymposium, Aarhus Universitet: <https://pure.au.dk/portal/da/publications/råstofgrave-er-refugier-med-stor-biodiversitet> (tilgået nov.2024)

³⁵ Kilder: Danmarks Naturfredningsforening, <https://www.dn.dk> (tilgået 18.12.2024), Olsen, Kent og Morten DD Hansen (2011), "Råstofgrave er refugier med stor biodiversitet", Biodiversitetssymposium, Aarhus Universitet: <https://pure.au.dk/portal/da/publications/råstofgrave-er-refugier-med-stor-biodiversitet> (tilgået nov.2024) og Danske Råstoffer (2012), "Råstofhåndbogen 2012".

- Bevar stenbunker med både kampesten og småsten, hvor krybdyr, padder og pattedyr kan søge varme og beskyttelse.

3) Begrænset beplantning (vs. naturlig indvandring)

- Eventuelt beplantning bør være oprindelige planter og træer, der er hjemmehørende og understøtter det oprindelige landskab.
- Etableringen af vilde enge og busk landskab, som tiltrækker insekter og sommerfugle.
- Vær opmærksom på at naturligt indvandret vegetation kan give en højere naturkvalitet end udplantede arter, så eventuelt beplantning anbefales kun i begrænsede områder.

Dokumentation af arter

I forlængelse af arealanvendelse og ovenstående handlinger er det væsentligt også at rapportere på arter, herunder bestandstørrelse og arter i fare for udryddelse. Arter omfatter både insekter, dyr og planter.

Skema 6 kan anvendes til at dokumentere artsrigdommen i den enkelte råstofgrav ud fra de registrerede antal arter og til at dokumentere de reelle artsforekomster ud fra konkrete artsfund, observationer mv.

Begrebsafklaring – skema 6

Registrerede arter bør som udgangspunkt omfatte alle de arter, som fremgår af råstofgravens indvindingstilladelse og VVM-redegørelse. Det vil sige:

- Beskyttede arter: Arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV (fx flagermus, odder, stor vandsalamander) og fuglearter på Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I.
- Sårbare eller truede arter: Arter på Rødlisten.
- Lokale nøglearter: Arter der har særlig betydning for råstofgravens økosystem.
- Invasive arter: Disse vurderes for at undgå spredning og påvirkning af biodiversitet.

Øvrige arter er som udgangspunkt ikke registret forlods men kræver observation eller anden optælling. Det kan typisk være:

- Planter: fx brynke, pil, birk, fyr
- Insekter: fx bier, sommerfugle, biller
- Fugl: fx digesvaler, ænder, lærker
- Padder og krybdyr: fx snog, firben, frøer
- Pattedyr: fx mus, hare, pindsvin, flagermus

I kolonnen ”indsæt arter” tilføjes selv rækker med alle de arter, der er relevante for pågældende grusgrav.

I kolonnen ”basisår” anføres det om pågældende art er registeret (ja/nej)

I kolonnen ”rapporteringsår” anføres hyppigheden af den pågældende art (høj/middel/lav/ingen)

Skema 6 – Registrering af artsrigdom og artsforekomster

Arter	Indsæt arter*	Basisår (om registeret ja/nej)	Rapporteringsår 1 (hyppighed)	Rapporteringsår 2 (hyppighed)
Registrerede arter				
Beskyttede arter:				
Sårbare/ truede arter:				
Lokale nøglearter:				
Invasive arter:				
Øvrige arter				
Planter:				
Insekter:				
Fugle:				
Padder og krybdyr:				
Pattedyr:				

**Tilføj selv flere rækker, så de svarer til alle de for området relevante arter*

Metoder til rapportering om artsforekomster

Dokumentation af artsforekomster (hyppigheden) kræver indsamling af primære data i den enkelte råstofgrav. Hele denne kortlægning af planter, insekter, fugle og andre arter er med til at måle biodiversitetens bredde i området.

Mulige metoder hertil:

- **Overvågning af Indikatorarter:** specifikke arter som fx sjældne orkidéer eller padder, der indikerer høj biodiversitet.
- **Feltobservationer:** Manuel optælling og registrering af arter ved hjælp af eksperter i flora og fauna.
- **Fotofælder:** Anvendes til at registrere større dyr, der bruger grusgraven som levested eller passage.
- **Jord- og vandprøver (eDNA):** Analyse af miljø-DNA for at identificere arter, der måske ikke er synlige, fx mikroorganismer eller fisk i vandhuller.
- **Optællinger:** Regelmæssige observationer af arter som bier, sommerfugle og fugle, der ofte er indikatorer for grusgravens økologiske værdi.

Det vil ofte være nødvendigt at inddrage fagpersoner til at foretage disse observationer og redskaber. I NCC's grusgrave har de fagpersonale til dette og som de første i branchen har de investeret i et nyt insektovervågningsprogram Fauna Phonics (læs eksemplet nedenfor).

Eksempel: Måling af insektbiomassen i NCC grusgrave

NCC bruger insektovervågningsprogrammet FaunaPhotonics. De første sensorer er allerede installeret i St. Endelt Grusgrav, hvor de kan levere værdifuld indsigt i forholdene på stedet, så der kan handles for at fremme biodiversiteten. "Det er ret smart. Vi kan nu måle insektbiomassen, diversiteten og aktiviteten i grusgraven på forskellige biotoper. Helt konkret betyder det, at vi har mulighed for at se, hvor meget føde i form af insekter, vi har til rådighed for de fuglearter, flagermus osv., som vi forsøger at tiltrække til området," siger Christian Abildtrup, chefgeolog i NCC Industry, Råstoffer.

Teknologien gør det muligt at planlægge og vurdere udbyttet af NCC's indsats. "Vi kan nu se, om de tiltag, vi gør, virker, og kan bruge erfaringerne i vores andre grusgrave," siger Christian Abildtrup. Han forklarer, at den nye teknologi harmonerer godt med NCC's langsigtede og dokumenterbare tilgang til biodiversitet.³⁶

³⁶ NCC "Biodiversitet: Insektovervågning i NCC-grusgrav" <https://www.ncc.dk/medier/presserelease/2024/bcc452997f8f9454/> (tilgået 18.12.2024)

BIODIVERSITETEN EFTER AFSLUTTET INDVINDING

Råstofindvinderen skal ifølge råstofloven udgrave alle brugbare materialer og herefter reetablere områderne i henhold til den gældende reetableringsplan.

For at fastholde en høj grad af biodiversitet på området efter afsluttet indvinding er det bedst helt at undgå påfyldning af næringsrigt muldlag. Det vil få smådyr og sjældne blomster til at forsvinde, og plantevæksten vil blive artsfattig.

”Sikring af denne natur efter endt udnyttelse af gravene er formentlig det nemmeste, billigste og bedste, man kan gøre for at bevare dele af den biologiske mangfoldighed i Danmark.”³⁷

Efterbehandlingsplaner centrale

Efterbehandling sker løbende og følger de vilkår, der er sat i den gældende råstoff tilladelse.

Det er regionernes ansvar at give tilladelse til råstofindvinding samt at føre tilsyn med indvindingen og efterbehandlingen i råstofgravene. Regionerne kan ikke i diktere eller fastsætte bindende retningslinjer for et områdes efterbehandling - det sker i samarbejde med lodsejeren og den enkelte kommune.

Efterbehandlingsplaner bliver altid udformet med udgangspunkt i de enkelte lodsejeres ønsker for den fremtidige indretning og anvendelse af deres områder, men der skal tages hensyn til eksempelvis beskyttet natur, kommunale lokalplaner og lignende.

Det kan være efterbehandling til:

1. Naturområde
2. Planering af arealet med tilbagepåføring af muld
3. Landbrug med dyrkede marker

Hvis det er den første efterbehandlingsmodel, hvor man lader råstofgraven ligge „brak“ efter endt brug, med skrænter, sten, sand, grus og vandhuller, vil biodiversiteten blive styrket. Ubehandlede råstofgrave er et af de væsentligste bidrag til den biologiske mangfoldighed i vores åbne natur.

En reetableringsplan kan ændre sig undervejs og kan være forskellig fra den ene til den anden gravetilladelse, afhængig af forekomsten på arealerne og ligeledes kan arealinteresserne også ændre sig undervejs. De afhænger også af om man er tæt på byer, der skal udvides og venter på arealerne eller om man ligger mere fredeligt i landzoner.

³⁷ Olsen, Kent og Morten DD Hansen (2011), ”Råstofgrave er refugier med stor biodiversitet”, Biodiversitetssymposium, Aarhus Universitet: <https://pure.au.dk/portal/da/publications/råstofgrave-er-refugier-med-stor-biodiversitet> (tilgået nov.2024)

DEL 4 – anbefalinger

KPI'er og kompetencer

8) Rapportering om biodiversitet/ KPI'er

Rapportering og konkrete mål for den biodiversitet, der findes og fremmes i råstofgravene, er helt central for både troværdig kommunikation om emnet og for at kunne dokumentere fremdrift ift. ESG-rapporteringen. Her kan man anvende nøgletal/ KPI'er (Key Performance Indicators) i sin afrapportering. En KPI er en målbar værdi, der bruges til at vurdere, om man er på rette vej i forhold til at nå din virksomheds mål. De skal også understøtte virksomhedens strategi og forretningsmodel. KPI'er synliggør de resultater, man har opnået indtil nu og hvor langt man er frem mod at indfri sine overordnede visioner.

Opsummering af KPI'er for små og mellemstore råstofvindere

Denne rapport har redegjort for hvordan små og mellemstore råstofvindere kan begynde at dokumentere deres biodiversitetstiltag, så de er i overensstemmelse med EU-direktivets krav til ESG-rapportering E4 om biodiversitet og økosystemer. Som beskrevet så er disse ikke udtømmende ift. de krav som de virksomheder, der er direkte underlagt CSRD skal leve op til. Til gengæld er de relativt enkle at tilgå og de gør det muligt at alle råstofvindere – små såvel som store – kan komme i gang med biodiversitetsrapporteringen til deres ESG-rapport.

Her følger en samlet oversigt over rapportens skemaer, som kan anvendes til en samlet præsentation af egne nøgletal:

1) Kortlæg den geografiske placering af råstofgravens aktiviteter

Nøgletal er arealanvendelse, herunder afstand til naturorienterede og biodiversitetsfølsomme områder. Disse nøgletal er i overensstemmelse med den frivillige ESG-rapportering for SMV'er (VSME).

Samlet arealanvendelse

(1) Lokation	(2) Areal opgjort i hektar	(3) Biodiversitetsfølsomt område	(4) I nærheden af eller i et biodiversitetsfølsomt område

Type af arealanvendelse

Type af arealanvendelse	Areal (hektar eller m ²) (1 hektar/ 10.000 m ²)		
	Foregående år	Rapporteringsår	%-vis ændring
(1) Samlet arealanvendelse			
(2) Samlet befæstet område			
(3) Samlet naturorienteret område på anlægsområdet			
(4) Samlet naturorienteret område udenfor anlægsområdet			

2) Fastlæg en Biodiversitets Baseline for graveområdet

Nøgletal er områdets naturarealer.

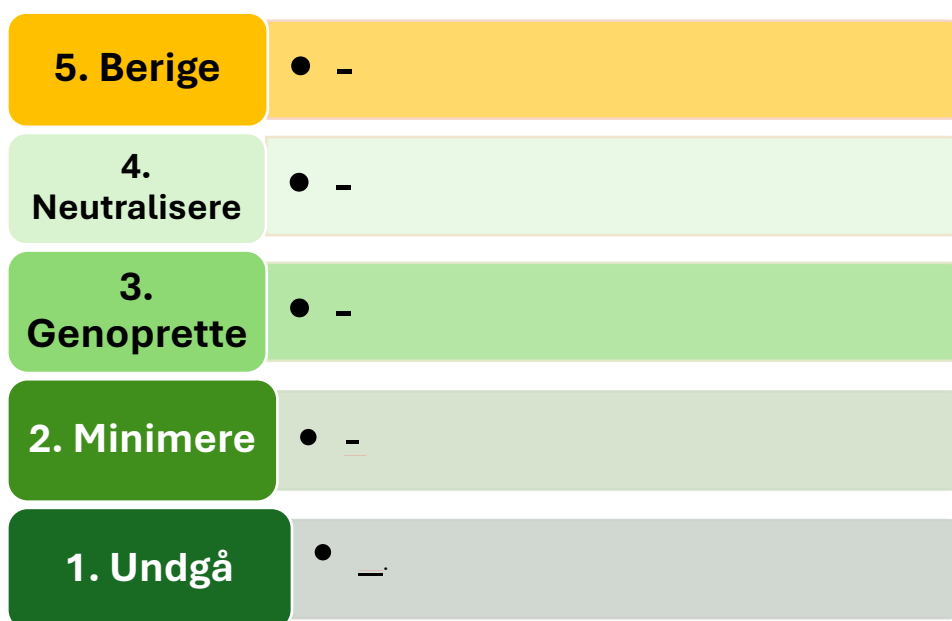
Biodiversitets Baseline (arealmåling)

Arealets natur:	Areal (hektar eller m ²)		
	Baselineåret	Dette rapporteringsår	Næste år (forventet)
Marker/ konventionelt landbrug			
Befæstet			
Bygningsmasse			
Skov/ plantage*			
Hede/ buskads/ græsareal*			
Mose/ kær*			
Ferskvandsarealer (vandløb/ søer)*			
Andet (indsæt):			
Andet (indsæt):			

3) Anvend afbødningshierarkiet

Nøgletal: hvordan råstofindvinderen undgår, minimerer, genopretter, neutraliserer og beriger biodiversiteten.

Afbødningshierarkiet hos råstofindvindere

4) Kortlæg artsrigdom og artshyppighed

Nøgletal: de registrerede arter på området samt observationer, feltstudier, optællinger mv. af alle arter.

Registrering af artsrigdom og artsforekomster

Arter				
	Indsæt arter*	Basisår (om registeret ja/nej)	Rapporteringsår 1 (hyppighed)	Rapporteringsår 2 (hyppighed)
Registrerede arter				
Beskyttede arter:				
Sårbare/ truede arter:				
Lokale nøglearter:				
Invasive arter:				
Øvrige arter				
Planter:				
Insekter:				
Fugle:				
Padder og krybdyr:				
Pattedyr:				

*Tilføj selv flere rækker, så de svarer til alle de for området relevante arter

9) Kompetencer til at komme i gang

Formålet med denne rapport har været at give råstofvindere inspiration til hvordan de kan dokumentere deres påvirkning af biodiversiteten og rapportere om denne i overensstemmelse med EU-direktivets ESG-krav.

Der er stor forskel på hvor mange ressourcer de forskellige grusgrave har til naturtiltag og biodiversitetsdokumentation – nogle har flere fuldtidsansatte geologer, biologer mv. mens andre ikke har dette fagpersonale ansat men må bruge eksterne konsulenter, når det er nødvendigt (miljørådgivere, NGO'er, lokale foreninger og konsulenter).

Metodevalg

Fokus har været på at præsentere relativt simple metoder, som kan anvendes med de umiddelbart tilgængelige ressourcer – også i de helt små råstofgrave.

Det er gjort, fordi det er vigtigt at komme i gang med at dokumentere biodiversiteten, og fordi det forhåbentligt vil få flere i gang.

Det er dog væsentligt at være bevidst om, at de simple metoder ikke er helt så grundige og præcise, som de mere komplekse metoder, der så også kræver væsentligt flere ressourcer at implementere og monitorere.

Handleplan trin-for-trin

I forhold til at komme i gang, så handler det om at:

4. Sætte et team

Hvilke kompetencer har man internt i råstofgraven? – hvilke skal inddrages eksternt?

Hvilke muligheder har man for at etablere samarbejder?

2 . Foretag en kortlægning

Hvilke arealer har man (blå og grønne) og hvilke arter (insekter dyr og planter)

Tag udgangspunkt i rapporteringsskemaerne i denne rapport.

3 . Analyser

Hvad er udgangspunktet? Hvor påvirker man biodiversiteten både negativt og positivt?

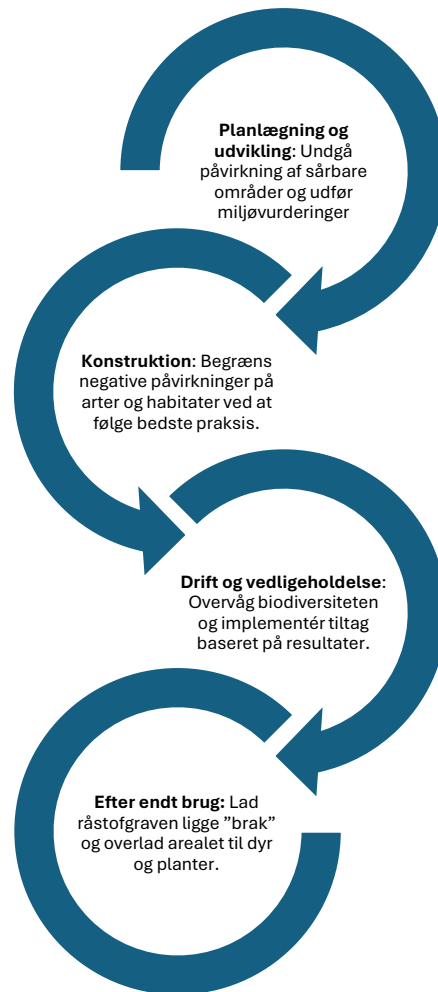
Hvad indebærer dette? Hvordan kan man skabe den rette forandring?

4. Rapporter

Offentliggør afdækningen målsætninger/ KPIer sammen med konkrete handlinger.

Det handler om at få biodiversitetsstyring gjort til en integreret del af råstofgraven livscyklus – lige fra etablering og frem til færdiggravning, som illustreret i nedenstående figur 6.

Figur 6 – Biodiversitet i råstofindvindingens livscyklus

Litteraturliste

Biodiversitetspartnerskabet, "Guide til virksomheders arbejde med at fremme biodiversiteten" <https://mim.dk/media/uxcenqbt/preferred-by-nature-biodiversitetsguide-til-virksomheder.pdf> (tilgået 11.12.2014)

Constructive Voices, "Vejledning om biodiversitetsreduktionshierarki i byggeprojekter" <https://constructive-voices.com/da/biodiversitetshierarki-i-byggeprojekter/> (tilgået 11.12.2014)

Danmarks Naturfredningsforening, <https://www.dn.dk> (tilgået 18.12.2024)

Danmarks Statistik: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=44647> (tilgået 28.11.2024)

Danske Regioner (2020), "Bæredygtig råstofforsyning for fremtiden".

Danske Regioner: <https://www.regioner.dk/regional-udvikling/miljoe-og-ressourcer/raastoffer/> (tilgået 28.11.2024)

Danske Råstoffer (2012), "Råstofhåndbogen 2012".

DEAS' biodiversitetsindeks: <https://deas.dk/da/vores-services/sustainability/biodiversitet> (tilgået 28.11.2024)

DMJX (tilgået 23.nov.2024): <https://www.dmjx.dk/aktuelt/nyhed/nyhedskriterierne-skulle-sikre-bedre-journalistik-saadan-blev-de-til>

EFRAG (version 13 nov 2024), Voluntary ESRS for Nonlisted Small- and Mediumsized Enterprises: <https://www.efrag.org/system/files/sites/webpublishing/Meeting%20Documents/2311061432020162/04-01%20Revised%20VSME%20-%20Approval%20-%20EFRAG%20SRB%2024-11-13.pdf> (tilgået 18.12.2024)

Erhvervsstyrelsen: "Skabelon til ESG-rapportering" - version 2.0 december 2024, <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/esg-og-baeredygtighedsrapportering/bc8cdec4-4678-4c58-8038-3a5309d51f14/> (tilgået 18.12.2024)

Erhvervsstyrelsens Virksomhedsguide: <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/esg-og-baeredygtighedsrapportering/bc8cdec4-4678-4c58-8038-3a5309d51f14/> (tilgået 17.12.2024)

Erhvervs-, Vækst-, og Eksportudvalget (2018-19), "Råstoffer – En regional opgave", <https://www.ft.dk/samling/20181/almde/eru/bilag/68/1975040.pdf> (tilgået 28.11.2024)

European Commission (2023): https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en (tilgået 28.11.2024)

Kudsk & Dahl, "Sådan arbejder vi med biodiversitet og rehabilitering i vores grusgrave" https://www.kudsk-dahl.dk/CustomerData/Files/Folders/6-pdf/24_kudsk-dahl-roadmap-a4-cg-11122023-final-web.pdf (tilgået 28.11.2024)

Miljøstyrelsen: <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturen-i-danmark/biodiversitet/hvad-er-biodiversitet> (tilgået 28.11.2024)

Miljøstyrelsen: <https://mst.dk/borger/natur-og-fritid/natur-og-biodiversitet/naturplejeguiden/naturplejeguiden-plattformen/bilag-iv-arter> (tilgået 28.11.2024)

Miljøstyrelsen: <https://mst.dk/borger/natur-og-fritid/natur-og-biodiversitet/naturplejeguiden/naturplejeguiden-plattformen/naturbeskyttelseslovens-3> (tilgået 28.11.2024)

Munkebjergby Grusgrav (2019), "Strandtudsebeskyttelse - Tillæg til grave- og efterbehandlingsplan for Munkebjergby Grusgrav"

NCC "Biodiversitet: Insektovervågning i NCC-grusgrav" <https://www.ncc.dk/medier/pressrelease/2024/bcc452997f8f9454/> (tilgået 18.12.2024)

NCC-koncernen: <https://www.ncc.dk/om-ncc/ncc-koncernen/ncc-i-danmark/> (tilgået 28.11.2024)

Olsen, Kent og Morten DD Hansen (2011), "Råstofgrave er refugier med stor biodiversitet", Biodiversitetssymposium, Aarhus Universitet: <https://pure.au.dk/portal/da/publications/rastofgrave-er-refugier-med-stor-biodiversitet> (tilgået nov.2024)

Rambøll, (2023), "Fremskrivning af Råstofforbruget 2022-2024", udarbejdet for Regionernes Videnscenter for Miljø og Ressourcer.

Region Sjælland (2023), "Tilladelse til råstofindvinding", <https://app-rsidxp-cms-prod-001.azurewebsites.net/media/kkukxvtn/omkoerselsvejen-1-24042023.pdf> (tilgået 17.12.2024)

Richardson, Katherine (2021), "Tabet af biodiversitet bekymrer mig på en måde mere end klimakrisen" www.information.dk/moti/2021/11/katherine-richardson-tabet-biodiversitet-bekymrer-paa-maade-mere-klimakrisen , Information, 20. nov.

Rødliste 2030, Aarhus Universitet: <https://ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlist/roedliste-2030> (tilgået 28.11.2024)

Råstofloven (1973) <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2017/124> (tilgået 28.11.2024)

Skou, Henrik, Marit Bruhn-Petersen og Tilde Mathiasen (2024), "ESG-rapportering for de videregående uddannelser", Djøf's Forlag, s.218-221.

Stenlille Grusgrav (2023), "Forvaltningsplan for strandtudsebestanden i Stenlille Grusgrav", <https://stenlillegrusgrav.dk/wp-content/uploads/2023/10/Beskyttelse-af-strandtudsen-Stenlille-Grusgrav-240823.pdf> (tilgået 17.12.2024)

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø: Natura 2000, <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturindsatser/natura-2000> (tilgået 30.11.2024)

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø: <https://sgavmst.dk/natur-og-jagt/naturbeskyttelse/international-naturbeskyttelse/eus-biodiversitetsstrategi> (tilgået 16.12.2024).

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, VVM, <https://sgavmst.dk/natur-og-jagt/miljoevurdering/om-miljoevurdering> (tilgået 17.12.2024)

Virksomhedsguiden: <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/csr-d-lovkrav-til-virksomheders-baeredygtighedsrapportering/62c314cd-4e5f-422c-9f55-6f43873fd25e/> (tilgået 16.12.2024)

Bilag 1 - EU-taksonomi & dbt. væsentlighedsanalyse

De helt store virksomheder, som er underlagt CSRDs krav om ESG-rapportering skal også rapportere om deres aktiviteter i overensstemmelse med EU-taksonomien, hvor biodiversitet også er omfattet. En dobbelt væsentlighedsanalyse er ligeledes et krav i CSRD til de store virksomheder.

CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) og EU's taksonomi er tæt forbundne værktøjer, der støtter EU's bæredygtighedsagenda. Hvor indholdet i CSRD er krav til detaljerede oplysninger om miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige (ESG) faktorer, så er EU-taksonomien et klassifikationssystem, der definerer, hvilke aktiviteter der kan betragtes som miljømæssigt bæredygtige.

EU-taksonomien indeholder seks miljømål, som virksomheder skal leve op til for at kunne klassificere en aktivitet som bæredygtig:

- Aktiviteten skal bidrage væsentligt til at nå et eller flere af de seks klima- og miljømål.
- Aktiviteten må ikke gøre væsentligt skade ift. de øvrige klima- og miljømål ("Do No Significant Harm"-kriteriet).
- Aktiviteten skal overholde minimumsgarantier for menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder.

De 6 miljøkrav er:

1. Modvirkning af klimaændringer
2. Tilpasning til klimaændringer
3. Bæredygtig anvendelse og beskyttelse af vand- og havressourcer
4. Omstilling til en cirkulær økonomi
5. Forebyggelse og bekæmpelse af forurening
6. Beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer

Det fremgår, at biodiversitet er en del af EU's seks miljømål under taksonomien (mål 6). Dette indebærer, at beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer ikke må skade nogle af de andre mål (Do No Significant Harm) og skal desuden overholde minimumsgarantier for menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder.

Dobbelt væsentlighedsanalyse

CSRD kræver desuden at de store virksomheder laver en dobbelt væsentlighedsanalyse. Dette er en metode til at identificere og vurdere de væsentligste bæredygtighedsemner, risici og muligheder for en virksomhed. Analysen er dobbelt i den forstand, at den både ser på hvordan virksomhedens aktiviteter påvirker omverdenen (miljømæssige, sociale og økonomiske konsekvenser af virksomhedens aktiviteter) og hvilken finansiel betydning dette har eller kan få for virksomheden (inside out og outside in).

Potentielle negative virkninger på rapporteringsområdet ESRS E4 biodiversitet og økosystemet kan være et skadet omdømme på grund af mangel på handling eller overudnyttelse af naturressourcer. Potentielle positive effekter er hvis virksomheden kan genoprette økosystemer og fremme biodiversiteten.

I forhold til råstofgrave er en potentiel positiv påvirkning på det omkringliggende samfund en beriget biodiversitet. Potentielle negative påvirkninger er, at indvindingen udnytter og fjerner naturens ressourcer, hvilket ændrer på habitatet og fjerner eksisterende leve- og fouraseringssteder for dyr og insekter. Dette kan få negativ økonomisk betydning for den enkelte råstofgrav, hvis omdømmet svækkes og i værste fald hvis indvindingstilladelsen stilles i bero.

Bilag 2 - Konkrete eksempler

Her følger konkrete eksempler på råstofgrave, som arbejder aktivt med biodiversitet, herunder genoprette naturområder i efterbehandlingen af området. Flere af nedenstående eksempler er anvendt i denne rapport.

Eksemplerne er ikke udtømmende. For flere eksempler og inspiration kan der tages udgangspunkt i medlemslisten hos brancheforeningen Danske Råstoffer:

<https://www.danskindustri.dk/medlemsforeninger/danske-rastoffer/medlemmer/>

	<p>Sådan fremmer vi biologisk mangfoldighed:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ved at efterlade næringsfattige arealer uden muld trives svampe, planter og insekter.• Ved at efterlade bunker af større sten tiltrækkes krybdyr, padder og pattedyr.• Ved at bevare og skabe vandflader med forskellige dybder og størrelser tiltrækkes padder, insekter og fugle.• Ved at bevare stejle skrånninger med finkornet materiale tiltrækkes digesvaler.• Ved at efterlade dødt træ tiltrækkes larver, insekter og fugle. <p>Særlige arter: hasselmusen og strandtudsen</p> <p>Særlig metode: insektovervågningsprogram FaunaPhotonics. Måling af insektbiomassen. NCC kan nu måle insektbiomassen, diversiteten og aktiviteten i grusgraven på forskellige biotoper. Helt konkret kan de dokumentere, hvor meget føde i form af insekter, der er til rådighed for de fuglearter, flagermus osv., som de forsøger at tiltrække til området.</p> <p>NCC: https://www.ncc.dk/vi-tilbyder/rastoffer/biodiversitet/</p>
	<p>Vi har stor fokus på vores naturlige og rekreative områder omkring grusgravene – og har forskellige indsatsområder for at bevare biodiversiteten til glæde for planter, træer og de lokale, som bor i området. Det er vigtigt for os, at naturen tilgodeses både under og efter grusgravningen, og vi tager aktiv del i at løfte både den tørre og den våde natur.</p> <ul style="list-style-type: none">• Genplantning af træer• Forsøg med Paulownia træer• Blomsterflora• Genetablering af søer <p>Bested Lø Grusværker: https://www.grus.dk/om-biodiversitet/</p>
	<p>Nymølle Stenindustrier er den råstofvirksomhed i Danmark, der afgiver mest jord til naturformål og rekreativt offentligt brug. Indtil nu drejer det sig om et område på mere end 850 hektar svarende til 1.190 fodboldbaner og inden for 8-10 år kommer der yderligere over 150 hektar til.</p> <p>Fakta Om Hedeland Naturpark:</p> <ul style="list-style-type: none">• Det vurderes, at der i dag er mere end 350 plantearter i Hedeland Naturpark.• Mere end 18 forskellige fugle yngler i Hedeland Naturpark, som f.eks Rørhøg, troland, toppet lappedykker og den grønbenede rørhøne.• Hedeland Naturpark er levested for 26 arter af dagsommerfugle og 3 arter af Køllesværmere. <p>Ny Mølle: https://nymoelle.dk/grusgravning-i-danmark/grusgrave-kan-blive-til-naturparker-badesoer-og-et-skatkammer-for-naturen</p>

<p>Stenlille Grusgrav</p> 	<p>Udviklet Stenlille-modellen til beskyttelse af strandtudsens: Stenlille-modellen er en samarbejdsmodel udviklet mellem Stenlille Grusgrav ApS og Danmarks Naturfredningsforening (DN) Sorø. Formålet er at beskytte den truede strandtudse ved at etablere og vedligeholde egnede levesteder i aktive råstofgrave. Modellen indebærer oprettelse af permanente ynglevandhuller, tinglysning af disse for at sikre deres langsigtede eksistens, samt udarbejdelse af en forvaltningsplan for strandtudsebestanden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grusgraven har kun aktivitet i en sø ad gangen, hvilket minimerer ophvirvling af fine grus- og lerpartikler. • Vi sørger for altid at have stejle skråninger til ynglepladser for blandt andet digesvaler. • Søer og søbredder bevares, hvilket tiltrækker insekter og fugle samt strandpadden og den grønne frø. • Vi sikrer, at krat af vedplanter som pil, havtorn, slåen og rynket rose ikke overtager området. • Fældet dødt træ og andet organisk affald bliver på arealerne, hvorved der dannes naturlige levesteder for insekter og smådyr. • Vi beskærer og sanerer skov og engarealer, så det levende ved fremmes. <p>Stenlille Grusgrav: https://stenlillegrusgrav.dk/verdensmaal-6/</p>
	<p>For at udvise mest muligt hensyn til den eksisterende biodiversitet i områderne, hvor vi indvinder, og samtidig styrke betingelserne for en styrket biodiversitet arbejder Kudsk & Dahl ligeledes med fire bestemte fokusområder.</p> <p>Fokusområderne tager udgangspunkt i en 2030-strategi udarbejdet af CEMBUREAU (The European Cement Association), der fungerer som repræsentativ organisation for cementindustrien i Europa. CEMBUREAUs strategi er udviklet med henblik på at styrke biodiversiteten og reducere risici for tab af biologisk mangfoldighed.</p> <p>Kudsk & Dahl støtter og følger derfor CEMBUREAUs standarder og mål for biodiversitet. Rehabiliterings- og biodiversitetsplanerne i vores grusgrave har derfor ligeledes til hensigt at sikre, at vi lever op til CEMBUREAUs fire mål inden for økosystemer, bestøvende insekter, invasive arter og beskyttede arter i forbindelse med vores aktiviteter.</p> <p>Denne støtte manifesteres gennem Kudsk & Dahls interne politik for biodiversitet, der er omhyggeligt udformet i overensstemmelse med de identificerede fokusområder fra foreningen og Cementirs politik for rehabilitering og biodiversitet. Disse bestræbelser er en integreret del af Kudsk & Dahls målsætning om at være førende i branchen.</p> <p>Kudsk & Dahl: https://www.kudsk-dahl.dk/CustomerData/Files/Folders/6-pdf/24_kudsk-dahl-roadmap-a4-cg-11122023-final-web.pdf</p>

Bilag 3 - Begrebsafklaring

Aarhus Universitets Rødliste

En liste over truede dyre- og plantearter i Danmark, udarbejdet for at beskytte biodiversiteten.

Baseline

Et udgangspunkt, der bruges som reference for at måle fremgang i bæredygtighedsinitiativer, fx CO₂-udledning eller biodiversitet.

Bæredygtighedsinitiativer

Handlinger eller projekter, der sigter mod at reducere miljøpåvirkninger og fremme ansvarlig ressourceforvaltning.

Biodiversitet

Variation i livsformer inden for et økosystem eller område, afgørende for miljøets sundhed og balance.

CO₂-lagring

Processen, hvor kuldioxid fjernes fra atmosfæren gennem planter, skove eller teknologier.

Compliance

Overholdelse af love, regler og standarder, her inden for EU-direktivet CSRD.

CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive)

EU-direktiv, der kræver bæredygtighedsrapportering fra virksomheder med fokus på ESG-forhold.

Bilag IV arter

De i EU's Habitatsdirektivs oplyste dyr og planter der kræver streng beskyttelse.

Disclosure Requirements

Krav om at offentliggøre specifik information i forbindelse med ESG-rapportering.

Dobbelt Væsentlighedsanalyse

Analysemetode, der identificerer emner, som er væsentlige for både virksomhedens økonomi og dens samfundsmæssige/miljømæssige påvirkning (ESG).

EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group)

EU-organ, der rådgiver om finansielle og bæredygtighedsrapporteringsstandarder, herunder ESRS.

ESG-nøgletal

Kvantitative indikatorer, der måler virksomhedens præstationer inden for miljø, sociale forhold og governance.

ESG-rapport

En rapport, der dokumenterer en virksomheds bæredygtighedsstrategi og -præstationer inden for miljø, sociale forhold og governance.

ESRS (European Sustainability Reporting Standards)

EU's standarder for bæredygtighedsrapportering, udarbejdet som led i CSRD.

EU-direktiv

Lovgivning fra EU, der fastlægger retningslinjer for medlemslande, fx inden for ESG og bæredygtighed.

EU-taksonomien

Et klassifikationssystem for bæredygtige økonomiske aktiviteter i EU.

EU's Biodiversitetsstrategi

En del af European Green Deal fra 2020, som har til formål at stoppe tabet af biodiversitet inden 2030.

Frivillige ESG-standarder for SMV'er

Ikke-obligatoriske retningslinjer, der hjælper små og mellemstore virksomheder med at strukturere deres ESG-indsats (VSME).

Fuglebeskyttelsesdirektivet

Et EU-direktiv, som beskytter samtlige naturligt forekommende fuglearter og specifikt udsatte arters ynglesteder i medlemslandene, for at bevare livskraftige populationer.

Habitatdirektivet

Et EU-direktiv, der har til formål at sikre sårbare og truede biotoper (habitater) og arter. I to bilag findes lister over disse levesteder og arter, og medlemsstaternes regeringer pålægges at registrere områder, som kræver overvågning, særlige plejetiltag og beskyttelse, de såkaldte habitatområder.

Indvindingstilladelse

Tilladelse til at udvinde råstoffer som sand og grus under specifikke miljø- og lovgivningsmæssige krav.

Invasive arter vs. hjemmehørende

Forskellen mellem arter, der naturligt hører hjemme i et økosystem, og dem, der forstyrrer det ved at blive introduceret udefra.

KPI'er (Key Performance Indicators)

Nøgleindikatorer, der bruges til at måle virksomhedens præstation i forhold til fastsatte mål.

Konventionelt vs. Økologisk Landbrug

Sammenligning af traditionelt landbrug, der bruger kunstgødning og pesticider, med økologisk, der fokuserer på naturlige metoder.

Kvælstof

Et næringsstof, der er vigtigt for plantevækst, men som i overskud kan føre til miljøproblemer og forurening af vandløb.

Naturbeskyttelsesloven

Den første naturbeskyttelseslov trådte i kraft den 1. juli 1992 og erstattede naturfredningsloven. Den har til formål at medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Mikrohabitater

Små levesteder inden for et større økosystem, der er vigtige for biodiversiteten.

Mineraljord

Jordbunden er det øverste geologiske lag. Den består af en blanding af mineralske partikler (ler, silt, sand, grus og sten) og organisk stof (levende organismer og dødt organisk stof).

Omdømmerisici i Råstofbranchen

Risici forbundet med negativ offentlig opfattelse af råstofindvinding, fx på grund af miljømæssige konsekvenser.

Primær succession

Når næringsfattig jomfruelig mineraljord giver plads til langsom nyspiring af pionerplaner og omgivelsernes frøspiring (se også 'sekundær succession').

Råstofindvinding

Processen med at udvinde naturlige materialer fra jorden til brug i byggeriet eller industrien.

Råstofloven

Lovgivningen, der regulerer udvinding og anvendelse af råstoffer i Danmark.

Risikostyring

Strategier og processer til at identificere, vurdere og håndtere risici, fx miljømæssige eller finansielle risici.

Sekundær succession

Når jordarealerne i forvejen er rige på plantefrø, svampesporer og smådyr, så der ikke er plads til langsom nyspiring udefra (se også 'primær succession').

Trussel mod produktionsprocesser i Råstofbranchen

Faktorer som miljøregler, klimaforandringer eller ressourceknaphed, der kan påvirke råstofproduktion.

Værditab i Råstofbranchen

Økonomiske tab forårsaget af ineffektive processer, miljøskader eller dårlig ressourceforvaltning.

Værdikæde

Hele processen fra råstofudvinding til færdige produkter, inklusive distribution og genanvendelse.

VVM-undersøgelse (Vurdering af virkninger på miljøet)

En vurdering af miljøpåvirkningerne fra et projekt, som fx grusgravning, før det godkendes.

VSME – ESRS (Voluntary Standards for SMVs)

VSME ESRS er et sæt forenkede og frivillige standarder, udviklet specifikt for små og mellemstore virksomheder (SME), som ønsker at rapportere om deres indsats inden for miljø, sociale forhold og governance (ESG). Formålet er at gøre ESG-rapportering tilgængelig for de virksomheder, der ellers ikke er omfattet af lovpligtige krav som CSRD.

Økosystemer

Netværk af organismer og deres fysiske miljø, der arbejder sammen for at opretholde balance og liv.